

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / Julkishallinto ja juridiikka

Johanna Jalonen

YHTEISÖJEN PANKKIPALVELUT PANKIN NÄKÖKULMASTA - KYMEN-
LAAKSON OSUUSPANKKI

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Julkishallinto ja juridiikka

JALONEN, JOHANNA

Yhteisöjen pankkipalvelut pankin näkökulmasta – Kymenlaakson Osuuspankki

Opinnäytetyö

52 sivua

Työn ohjaaja

Lehtori Päivi Ollila

Toimeksiantaja

Kymenlaakson Osuuspankki

Tammikuu 2014

Avainsanat

Yritysassiakkaat, yritysmuodot, pankit, pankkipalvelut

Tämän opinnäytetyön aiheena ovat yhteisöjen pankkipalvelut pankin näkökulmasta palveluiden tarjoajana. Tarkoituksena on tutkia, minkälaista juridiikkaa yritysasiakkaiden pankkipalveluiden myöntämiseen ja sopimiseen liittyy. Yritysmuotoja tunnetaan Suomessa useita, ja yritysten lisäksi on monia muita toimijoita, esimerkiksi kunnat ja seurakunnat julkisella sektorilla.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisin metodein tutustumalla toimeksiantajan sisäisiin ohjeisiin, yritystoimintaa sääteleviin lakeihin ja oikeuskirjallisuuteen. Tarpeellisten tietojen saamiseksi haastateltiin myös Kymenlaakson Osuuspankin toimihenkilöitä heidän asiantuntemuksensa takia. Kymenlaakson Osuuspankki toimi tässä tutkimuksessa myös toimeksiantajana.

Opinnäytetyössä selvitetään eri yritys- ja yhteisömuotojen juridisia perusteita ja sitä, mitä erityispiirteitä tulee huomioida kussakin yritysmuodossa. Pankkitoiminnan keskeisimpinä toimialueina on maksuliike-, rahoitus- ja sijoitustoiminta, joita kaikkia on selvennetty. Pankkipalveluita ei ole tarkemmin käyty läpi, eikä pankkipalveluita itsessään ole tarpeen tutkia, koska pankkipalveluista sopiminen perustuu sopimukseen käyttäjän ja tarjoajan välillä.

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business & law

JALONEN, JOHANNA	Corporate Banking Services from Bank's Perspective – Kymenlaakson Osuuspankki
Bachelor's Thesis	52 pages
Supervisor	Päivi Ollila, Senior Lecturer
Commissioned by	Kymenlaakson Osuuspankki
January 2014	
Keywords	business customers, company forms, Banks, banking services

The theme of this thesis is corporate banking services from bank point of view. The objective was to examine what kind of jurisprudence exists when banking services are agreed with companies and corporations. Several types of businesses exist in Finland but besides them different kinds of communities are known as well, for example municipalities and parishes in public sector.

The research is based on qualitative method which includes commissioner's in-company instructions, different laws that regulate business operations and legal literature. For acquiring necessary information, few bank officials from Kymenlaakson Osuuspankki were interviewed, considering their expertise. Kymenlaakson Osuuspankki is the commissioner of this thesis.

In this research the different types of corporate forms juridical grounds were discovered and the distinctive features to be taken into account were discussed. The most important banking sectors are payments, financing and investments. Different kinds of banking services are shortly discussed, because they do not have considerable influence on the juridical relation between the bank and the client.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
1.1	Toimeksiantaja	7
1.2	Tavoite ja tutkimusongelma	8
1.3	Tutkimusmenetelmät ja toteutus	8
2	SUOMALAISET YRITYKSET JA YHTEISÖT	9
2.1	Yksityinen elinkeinoharjoittaja	9
2.2	Henkilöyhtiöt ja sen pankkipalvelut	10
2.3	Osakeyhtiö ja osuuskunta	14
	2.3.1 Osakeyhtiö	14
	2.3.2 Osuuskunta	17
	2.3.3 Osakeyhtiön ja osuuskunnan pankkipalvelut	20
2.4	Rekisteröity yhdistys ja yhtymä	21
	2.4.1 Rekisteröity yhdistys	21
	2.4.2 Yhtymä	24
	2.4.3 Yhdistysten ja yhtymien pankkipalvelut	24
2.5	Säätiö ja sen pankkipalvelut	26
2.6	Kunta ja sen pankkipalvelut	28
2.7	Seurakunta ja sen pankkipalvelut	32
3	PANKKIPALVELUT	35
3.1	Tilit, maksuliikenne ja varallisuudenhoito	35
3.2	Luotot ja rahoitus	37
4	MUUTOKSET YRITYKSEN TOIMINNASSA	40
4.1	Yritysmuodon muuttuminen	40
4.2	Yritystoiminnan laajentaminen	41
4.3	Osakkeenomistajien tai yhtiömiehen vaihtuminen	41

4.4	Maatilan sukupolvenvaihdos	42
4.5	Yhtiömiehen kuolema	43
4.6	Konkurssi	44
5	YHTEENVETO JA POHDINTA	45
	LÄHTEET	48

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on erilaisten yritysten ja yhteisöjen, kuten henkilöyhtiöiden, osayhtiön, yhtymien ja yhdistysten pankkipalvelut pankin näkökulmasta. Yritysten pankkiasioinnissa pitää ottaa huomioon hyvin erilaisia juridisia perusteita kuin henkilöasiakkaiden pankkiasioinnissa. Kuka voi avata tilin tai sopia palveluista yhteisön edustajana pankin kanssa tai mitä selvityksiä pankki tarvitsee palveluiden avaamiseen?

Yrityksille ja yhteisöille tarjottavat pankkipalvelut poikkeavat osittain henkilöasiakkaille tarjotuista tuotteista. Rahahuolto, maksuliike ja investoinnit ovat luonteeltaan erilaisia. Yritykset pääsääntöisesti pyrkivät tuottamaan voittoa omistajilleen tai jäsenilleen, ja haluavat sujuvaa pankkiasiointia, jotta pankkipalveluista ei muodostuisi esteettä liiketoiminnan pyörittämiselle tai laajentamiselle, esim. takkuava rahahuollon tai liian kalliin hinnoittelun takia. Kannattavan yritystoiminnan ylläpitäminen ei ole aivan yksinkertaista, jolloin lainoihin tarvittavat vakuudetkin ovat monimuotoisempia kuin yksityishenkilöillä.

Oma pankkikokemukseni on lähinnä henkilöasiakkaiden palveluista, jolloin yrityspankin toiminta ei ole tuttua entuudestaan, ja aihe tuo paljon uutta asiaa. Tämän takia oli mielenkiintoista perehtyä yritysten ja yhteisöjen päätöksenteon ja hallinnon juridiikkaan. Tämä aihe syventää osaamistani ja kehittää toimintaani asiakaspalvelutilanteissa, joissa käsitellään yrityksen tai yhteisön pankkipalveluita.

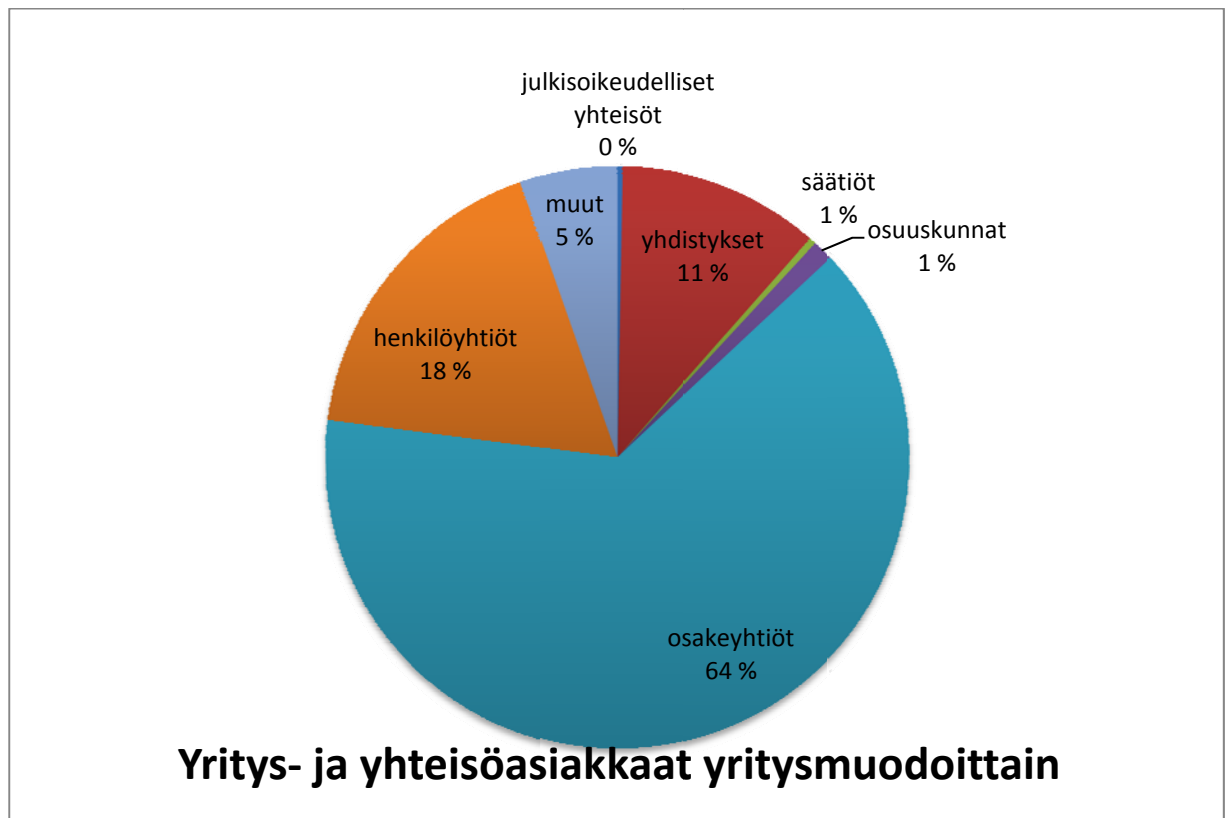
Suoritin syventävän harjoitteluni Kymenlaakson Osuuspankissa, jolloin työnantaja valikoitui luonnollisesti opinnäytetyön toimeksiantajaksi. Tukea sai tarvittaessa asiantuntijoilta ja tietoa sai haettua pankin omista ohjeistuksista. Pääsin osallistumaan myös OP-Pohjola-ryhmän järjestämälle Yritysten tilijuridiikka -kurssille, josta oli paljon hyötyä aiheeseen perehtymisessä.

1.1 Toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Kymenlaakson Osuuspankki, joka palvelee hyvin erilaisia ja erikokoisia yrityksiä. Tutkimuksessa on tarkoituksena tarkastella erilaisia yrityksiä erilaisten palveluiden käyttäjinä pankin näkökulmasta.

Kymenlaakson Osuuspankki on paikallinen pankkitoimija, jolla on Kymenlaakson laajin konttoriverkosto 11 konttorilla. Pankki on osa OP-Pohjola-ryhmää, jonka liiketoiminta kattaa koko Suomen ja osan Baltiaa n. 200 jäsenpankilla. Ryhmän liiketoiminnan keskeiset osa-alueet ovat pankki- ja vakuutustoiminta sekä varallisuudenhoito. (OP-Pohjola-ryhmä lyhyesti.)

Jokainen jäsenpankki on itsenäinen, osuuskuntamuotoinen toimija Helsingin OP Pankki Oyj:tä lukuun ottamatta. Osuuskuntatoiminnalla on vahva vaikutus ryhmän keskeisiin arvoihin; omistajajäsenien, asiakkaiden ja toimintaympäristön turvallisuuden, hyvinvoinnin ja kestävä menestyksen edistäminen ovat OP-Pohjola-ryhmän toiminnan pohjana. Palveluita ja tuotteita halutaan kehittää asiakkaiden tarpeiden mukaan. (OP-Pohjola-ryhmä lyhyesti.)

Kuva 1. Kymenlaakson Osuuspankin yritys- ja yhteisöasiakkaat yritysmuodoittain

Kymenlaakson Osuuspankin yritysasiakkaista suurin osa, n. 64 %, on yritysmuodoltaan osakeyhtiöitä (kuva 1). Tähän lohkoon sijoittuvat osakeyhtiöt, julkiset osakeyhtiöt ja asunto-osakeyhtiöt. Henkilöyhtiölohkossa ovat sekä kommandiittiyhtiöt että avoimet yhtiöt. Toiminimiä ei taulukossa ole, koska luonnollisen henkilön ja toiminnan pankkipalveluita ovat saman tunnuksen alla. Kolmanneksi suurin ryhmä kuvassa on yhdistykset. Osuuskuntia, säätiöitä ja julkisoikeudellisia yhteisöjä on määrällisesti vähiten. Muihin, jotka käsittävät n. 5 % yritysasiakkaista, kuuluu mm. konkurssipesiä. Kuva on koottu pankilta saadusta yrityslistauksesta.

1.2 Tavoite ja tutkimusongelma

Tavoitteena on tarkastella, miten eri yhtiömuodot vaikuttavat pankin toimintaan palveluiden tarjoajana ja millaiseen aineistoon pankkitoimihenkilöt perustavat toimintansa. Yritys- ja yhteisöasiakkaiden muuttuva toiminta ja tarpeet vaativat aktiivistakin yhteydenpitoa pankkiin. Riskien hallintaa toteutetaan jokaisessa asiakaskohtaamisessa tekemällä perusteltuja päätöksiä ja pyytämällä tarpeellisia selvityksiä tehtävien toimien tueksi.

Suomessa tunnetaan mm. viisi erilaista yritysmuotoa, joihin kohdistuu erilaisia säännöksiä ja lakeja. Yhteisöasiakkaiksi voidaan lukea erilaiset yhdistykset, yhtymät, säätiöt ja julkisen sektorin toimijat. Pankkitoimihenkilön käytännön työskentely ja harjoitus vaihtelee siis jo pelkän yritysmuodon perusteella. Yhteisöasiakkaiden riskien ennakointia ja hallintaa pyritään edistämään selkeillä ohjeistuksilla ja toimihenkilöiden osaamisen kehittämällä. Keskeinen osa riskien hallintaa on pankkitoimihenkilön vastuu omasta työskentelystä ja asiakaspalvelutilanteessa tehdyistä päätöksistä. Tarjottu palveluratkaisu kuitenkin riippuvat paljon kunkin yrityksen tai yhteisön tilanteesta, tarpeista ja toiminnasta. Yhtiömuoto juurikaan antaa tyypillistä palvelumallia pankkitoimihenkilölle, vaan kunkin asiakkaan palveluratkaisu juontuvat asiakkaasta itseltään.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja toteutus

Tutkimus on kirjoituspöytä tutkimus, sillä opinnäytetyö työstetään teoriapohjalta kokonaisuudeksi. Pankin yritysasiakkaiden palvelu perustuu tuotetuntemuksen lisäksi lainsäädännön ymmärtämiseen ja hallitsemiseen. Tällöin päätösten tekeminen pankissa vaatii erilaisten yritysten toiminnan ymmärtämistä sekä mahdollisuuksiin ja uhkiin

varautumista. Opinnäytetyön lähdemateriaalina on käytetty eri lakeja ja viranomaisten ohjeistuksia.

Tutkimuksessa käytetään tiedon keräämisen myös kvalitatiivisia metodeja, kuten toimihenkilöhaastatteluja. Haastatteluilla haetaan käytännön tekemisen näkökulmaa ja huomioita opinnäytetyöhön; miten lainopilliset seikat huomioidaan palveluja tarjottaessa ja millaisia haasteita toimihenkilöt ovat kohdanneet yritysjuridiikassa. Kokeneet toimihenkilöt ovat törmänneet haastaviin tilanteisiin ja erilaisiin tapauksiin työssään, ja siksi haastattelusta saa enemmän irti kuin pohtimalla käytännön tilanteita itse, ilman yrityspuolen kokemusta.

Haastattelin opinnäytetyötä varten neljää toimihenkilöä, jotka työskentelevät yritysten ja yhteisöjen pankkiasioiden parissa. Sirpa Pajunen toimii yritysneuvottelijana Kymenlaakson Osuuspankin pääkonttorissa Kouvolassa. Hänellä on vankka kokemus yritysasiakkaiden palvelujen järjestämisestä. Jarmo Tulkki on pankin maa- ja metsätalousasiantuntija sekä esimies pienten ja keskisuurten yritysten pankkipalveluissa. Janne Koskista haastattelin hänen säätiö- ja sijoitusasiantuntemuksensa takia. Hän toimii OP-Private -varainhoitajana Kymenlaakson Osuuspankissa. Luotonvalvontaan ja perintään minua perehdytti Tanja Leinonen, joka toimii luotonvalvojana Kotkan Kirkkokadun konttorilla.

2 SUOMALAISET YRITYKSET JA YHTEISÖT

2.1 Yksityinen elinkeinoharjoittaja

Yksityinen elinkeinoharjoittaja on yksinkertaisin yritysmuoto Suomessa. Tällä yritysmuodolla työllistää usein vain itsensä, palkattua työvoimaa harvoin on. Yksityinen elinkeinoharjoittaja on käytännössä luonnollinen henkilö, joka harjoittaa elinkeinoa työllistääkseen itsensä. Elinkeinoharjoittaja saa y-tunnuksen, koska yrittäjä joutuu huomioimaan toiminnassaan verot. Yksityisen elinkeinoharjoittajan ei ole pakko rekisteröityä kaupparekisteriin, jos sillä ei ole pysyvää toimipaikkaa, yrittäjällä ei ole muita palveluksessa kuin alaikäinen lapsi tai puoliso tai jos toiminimi ei harjoita luovanvaraista elinkeinoa. (Kallio 2013.)

Tässä yritysmuodossa henkilö on vastuussa yritystoiminnasta omalla omaisuudellaan. Yrityksen varat ja velat lasketaan myös yrittäjän kuoltua suoraan kuolinpesän varoihin ja velkoihin. Elinkeinoharjoittaja ja luonnollinen henkilö eivät siis juridisesti ole eri henkilöitä, vaan yritys on osa yksityishenkilön toimintaa ja varallisuutta. Tällöin päättöksenteko ja edustaminen yrityksessä ovat pelkästään yrittäjän vastuulla. (Kallio 2013.)

Yksityisen elinkeinoharjoittajan pankkipalveluissa ei juuri tehdä eroa toiminimen ja yksityishenkilön välille. Tällöin yrityksen maksuliiketilinä saattaa olla tavallinen käyttötili. Palvelut avataan henkilötunnuksella ja y-tunnus lisätään asiakkaan tietoihin. Kirjanpitovelvollisuuden takia toiminimen maksuliikenteen täytyy kulkea eri tilin kautta kuin yksityishenkilön omien varojen, vaikka varat ovat juridisesti yksityishenkilön varoja.

Lainoitus ei juuri poikkea yksityishenkilön lainoittamisesta, vaikkakin yritystoiminnan tuomat haasteet täytyy ottaa huomioon lainan ehdoista sovittaessa. Tärkeää on huomata, että yksityishenkilö ei voi olla toiminimensä takaajana, koska yrityksen velat ja varat ovat suoraan myös yksityishenkilön velkoja ja varoja. Tällöin joudutaan käyttämään vierasta vakuutta tai yrittäjän omaa kiinteää vakuutta lainaan. Esimerkiksi toiminimellä harjoitettavat maatilat löytyvät usein kaupparekisteristä, jotta maatilalla voisi tehdä yrityskiinnityksiä. Toiminimellä harjoitettavien mautilojen ei lähtökohtaisesti tarvitse siis rekisteröityä kaupparekisteriin. Toisaalta maatilalla ei voi tehdä yrityskiinnityksiä, mikäli maatilaa ei ole rekisteröity, jolloin rekisteröityminen on useimmille ainut vaihtoehto. (Kallio 2013.)

2.2 Henkilöyhtiöt ja sen pankkipalvelut

Suomessa henkilöyrittäjäksi lasketaan avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt. Nimitys henkilöyhtiö juontuu siitä, että kyseisissä yrityksissä vähintään yksi omistaja vastaa yrityksen veloista omalla omaisuudellaan (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1:1) toisin kuin osakeyhtiössä tai osuuskunnassa. Omistajat tekevät usein myös käytännön töitä henkilöyhtiössä ja vastaavat siten jo käytännön tasolla yrityksen toiminnasta.

Avoim yhtiö ja kommandiittiyhtiö perustetaan yhtiömiesten välisellä sopimuksella. Yhtiö on oikeustoimikelpoinen ja pystyy siis hankkimaan nimiinsä esim. omaisuutta tai velkaa ja olemaan asianosainen viranomaisen luona. Molempia yritysmuotoja koskee säännös siitä, että yhtiösopimuksen muutos on pätevä kaikkien yhtiömiesten ollessa yksimielisiä tehtävästä muutoksesta. Jos sopimuksessa määritellään yhtiömiesten vastuuta yhtiön velvoitteista, on kyseessä kommandiittiyhtiö. Avoimessa yhtiössä ei ole rajoitettu yhtiömiesten vastuuta yhtiön veloista ja muista vastuista. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1.)

Sekä avoimessa yhtiössä että kommandiittiyhtiössä maksetaan yhtiösopimuksessa määritellyn suuruinen panos yritykselle. Kommandiittiyhtiössä äänettömän yhtiömiehen vastuu on rajattu kyseisen panoksen suuruuteen, jolloin yrityksen velkaantuessa ääneton yhtiömies ei menetä muuta kuin antamansa panoksen. Vastuunalaisella yhtiömiehellä ja avoimessa yhtiössä yhtiömiehellä vastuu ei rajoitu pelkkään panokseen, vaan yhtiömies vastaa koko omaisuudellaan yhtiön toiminnasta. Velkavastuu kaikista yrityksen veloista alkaa, kun yhtiömies liittyy yritykseen, ja päättyy, kun eroaminen on merkitty kaupparekisteriin ja kuulutettu. (L avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1:1 ja luku 4.)

Yhtiösopimus ei ole määrämuotoinen, eli sopimuksen sisällöstä ei ole laissa määrättyjä vähimmäisvaatimuksia. Kaupparekisteriin kuitenkin pitää ilmoittaa vähintään yrityksen nimi, kotipaikka ja postiosoite, toimiala ja yhtiömiehet. Kommandiittiyhtiössä pitää lisäksi mainita, ketkä ovat vastuunalaisia yhtiömiehiä ja ketkä ovat äänettämiä yhtiömiehiä ja minkälaisen panoksen he ovat yhtiöön laittaneet. (Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129.)

Yhtiömiesten välisistä suhteista voi yhtiösopimuksessa sopia melko vapaasti ja tahdonvaltaisesti. Laissa avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä osaa pykälästä noudatetaan vain, jos yhtiösopimuksessa ei ole muuta sovittu. Vain tarkastusoikeutta ja oikeutta moittia tilinpäätöstä ei saa rajata. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 2:1.) Tarkastusoikeudella tarkoitetaan yhtiömiehen oikeutta tarkastaa kirjanpitoa ja oikeutta saada tietoja yhtiön toiminnasta. Tilinpäätöstä voi moittia vuoden kuluessa tilikauden loppumisesta. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 2:15 - 16.)

Pääsääntöisesti yhtiömiehet saavat hoitaa yrityksen asioita ilman toisten yhtiömiesten suostumusta. Poikkeuksena ovat toimialaan ja tarkoitukseen kuulumattomat toimet ja sopimukset, jolloin tarvitaan kaikkien yhtiömiesten suostumus. Mikäli yhtiösopimuksessa on rajoitettu edustamisoikeutta, se pitää merkitä myös kaupparekisteriin. Hätätapauksessa yksikin yhtiömies voi tehdä toimialaan kuulumattomia sopimuksia, mikäli muut yhtiömiehet ovat estyneitä, ja toimi on kiireellinen sekä tärkeä yhtiön oikeuden turvaamiseksi tai uhan torjumiseksi. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 2:2.)

Yhtiön edustamisesta voidaan sopia yritystä perustettaessa tai sopimusta muutettaessa. Oikeutta edustaa voidaan rajata joko poistamalla oikeus joiltain yhtiömiehiltä tai vaatimalla oikeuden olevan kahdella tai useammalla yhdessä. Yrityksessä voidaan antaa myös kaikkien suostumuksella procura, joka vastaa nimenkirjoitusoikeutta. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 3. luku.)

Avoimessa yhtiössä jokaisella yhtiömiehellä on nimenkirjoitusoikeus, ja oikeus edustaa yhtiötä yksinään, mikäli rajoituksia ei ole merkitty kaupparekisteriin tai yhtiösopimukseen. Pankin täytyy siis tarkistaa kaupparekisteritiedot ja yhtiösopimus, kun avoimen yhtiön kanssa sovitaan palveluista. Kaupparekisterimerkinnän lisäksi edustusoikeutta rajoittaa myös yhtiön toimiala ja tarkoitus. Yrityksen tarkoituksena on usein voiton kerääminen. Toimialatiedot löytyvät ilmaisesta yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä. Toimialan määrittäminen on siis tärkeää yritykselle sisäisen riskin pienentämiseksi. Tarkoituksen ja toimialan vastaisiin toimiin tarvitaan kaikkien yhtiömiesten suostumus; esimerkiksi yhtiön omaisuuden lahjoittamiseen ei riitä pelkästään yhden yhtiömiehen suostumus. Toimialaa ei pidä tulkita suppeasti, vaan tietynlaiset poikkeamat annetusta toimialasta voidaan hyväksyä (Hemmo 2001, 66). Toimialan tulkitseminen on totta kai aina yrityskohtaista ja perustuu aina rekisteriin ilmoitettuun toimialaan ja sen sisältämiin tyypillisiin toimiin. Näkemys tietenkin rakentuu tarkemmin kokemuksen karttuessa, sillä selkeää rajanvetoa ei toimiin voi tehdä.

Vaikka itse tilin avaamiseen riittäisi vain yhden yhtiömiehen allekirjoitus, pankki usein haluaa kaikkien yhtiömiesten allekirjoituksen vähintäänkin tilin käyttöoikeusliitteeseen, jossa määritellään kunkin yhtiömiehen oikeus käyttää tiliä. Tämä tehdään sen takia, ettei väärinkäsityksiä ja erimielisyyksiä synny pankkiasioiden hoitamisesta, ja pankki ole välikädessä selvittelemässä yhtiömiesten välisiä erimielisyyksiä.

Vaikka kommandiittiyhtiö on muuten melko samankaltainen kuin avoin yhtiö, toimintamallit muuttuvat hieman tiliä avattaessa kommandiittiyhtiölle. Jokaisella vastuunalaisella yhtiömiehellä on oikeus edustaa ja allekirjoittaa yrityksen toiminimi, jollei yhtiösopimuksessa tai kaupparekisterissä ole muuta mainittu. Äänetön yhtiömies ei voi yrityksen puolesta käydä allekirjoittamassa toiminimeä tai edustaa. Jos tehtävä tai toimi menee toimialan ulkopuolelle, äänettömien yhtiömiestenkin suostumus tarvitaan vastuunalaisten yhtiömiesten lisäksi. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 2:2, 7:1 - 2). Asioiden hoitamista rajaava toimialatieto saadaan kaupparekisteristä. Toimialan voi tosin ilmoittaa niin, että yrityksen toimiala kattaa kaiken laillisen yritystoiminnan, mutta silloin kukin yhtiömies voi tehdä sopimuksia hyvin vapaasti. Toimialan määrittäminen on siis tärkeä osa yrityksen sisäistä riskienhallintaa.

Avoimessa yhtiössä jokainen yhtiömies ja kommandiittiyhtiössä vastuunalainen voi ottaa lainaa yrityksen nimiin, jos yhtiösopimuksessa tai kaupparekisterissä ei ole poikkeavaa merkintää. On kuitenkin suositeltavaa, että jokaisen yhtiömiehen suostumus saataisiin lainanottoon. Rajanveto toimialaan kuuluvissa ja kuulumattomissa asioissa voi olla yrityksestä riippuen vaikeaa. Toimialan ylittävissä toimituksissa yksittäisillä yhtiömiehillä ei ole enää toimivaltaa, vaan suostumus tarvitaan kaikilta. Investoiminen uusille liiketoiminta-alueille rinnastetaan yhtiösopimuksen toimialamäärittelyn muutokseen. (Kallio 2013.) Vakuuden antamiseen vieraasta velasta tarvitaan kuitenkin henkilöyhtiön jokaisen yhtiömiehen suostumus, koska ei ole yrityksen tarkoituksen mukaista pantata omaa omaisuuttaan velan takia. Sirpa Pajusen mukaan tätä ei välttämättä ajatella kommandiittiyhtiöissä, jolloin vaatimus äänettömien yhtiömiesten hyväksynnöistä tulee usein vasta pankissa vastaan.

Henkilöyhtiöissä jokainen yhtiömies vastaa yrityksen sitoumuksista tuloillaan ja omalla omaisuudellaan. Kommandiittiyhtiössä poikkeuksen tekevät äänettömät yhtiömiehet, jotka vastaavat vain antamallaan panoksella. Tämäkin realisoituu vasta konkurssissa. Uusi yhtiömies vastaa kaikista yhtiön veloista, ja eronnut yhtiömies kaikista vanhoista ja eron jälkeen syntyneistä veloista, kunnes kaupparekisterissä on uusi merkintä tai kunnes pankki on saanut tiedon yhtiömiehen eroamisesta.

2.3 Osakeyhtiö ja osuuskunta

2.3.1 Osakeyhtiö

Osakeyhtiöitä on julkisia ja yksityisiä. Lisäksi asunto-osakeyhtiöiden toimintaa määritellään tarkemmin asunto-osakeyhtiölaissa. Suurimmat erot julkisen ja yksityisen osakeyhtiön välillä ovat pääoman suuruus ja osakekaupat. Yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääoma on 2 500 euroa, kun taas julkisen osakeyhtiön pääoman täytyy olla vähintään 80 000 euroa. Vain julkisen osakeyhtiön osakkeilla voi käydä kauppaa arvopaperipörssissä.

Osakeyhtiössä allekirjoitetaan perustamissopimus yritystä perustettaessa. Mikäli allekirjoituspäivästä yritystä ei ole ilmoitettu kaupparekisteriin kolmessa kuukaudessa, sopimus raukeaa ja yrityksen perustaminen täytyy aloittaa alusta. Osakeyhtiön syntyhetki siis määräytyy kaupparekisteriin merkinnän perusteella, eikä sopimuksen allekirjoitushetkellä. (Osakeyhtiölaki 2:8 - 9). Perustamissopimuksessa pitää sopia vähintään osakkeiden merkinnästä, maksun määrästä ja ajasta, mahdollisista apporteista ja hallituksen jäsenistä. Perustamissopimuksen liitteenä pitää olla yhtiöjärjestys, josta ilmenee vähintään toiminimi, kotipaikka ja toimiala. Joko perustamissopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä täytyy sopia yrityksen tilikaudesta. (Osakeyhtiölaki 2:1 - 3.)

Osakeyhtiön omistus on osakepohjaista, eikä kukaan osakkeenomistajista ole henkilökohtaisessa vastuussa osakeyhtiön veloista. Osakkeilla on tietty merkintähinta, jonka voi kuitata sekä rahalla että kirjanpitäjällä hyväksytyllä apportilla. Apportti voi siis olla kiinteää tai irtainta omaisuutta, esimerkiksi työkoneita tai kiinteistö. Lupaus työstä ei kuitenkaan kelpaa apportiksi. (Osakeyhtiölaki 2:6.)

Osakkeenomistajat pääsevät käyttämään ääntään vähintään kerran vuodessa järjestetävässä yhtiökokouksessa, joka käyttää ylintä päätösvaltaa yrityksessä. Osakeyhtiölaki ja yhtiöjärjestys säätelevät, mitkä asiat yhtiökokouksessa on pakko käsitellä.

Yhtiökokous päättää hallituksen jäsenet, eli osakkeenomistajilla on mahdollisuus vaikuttaa yrityksen johtoon. Hallitus koostuu 1 - 5 jäsenestä, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin mainita. Mikäli varsinaisia jäseniä on hallituksessa yhdestä kolmeen, varajäseniä on oltava vähintään yksi. Jos jäseniä on enemmän kuin kolme, varajäseniä ei välttämättä tarvitse asettaa. (Osakeyhtiölaki 6:8.) Varajäsen nousee varsinaisen jäsenen ti-

lalle, mikäli varsinainen hallituksen jäsen on estynyt tai tehtävä tulee avoimeksi toimikauden aikana (Osakeyhtiölaki 6:14).

Osakeyhtiössä hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja tekevät päätöksiä yhtiökokouksen lisäksi. Toimitusjohtajalla on oikeus päättää ja edustaa juoksevissa asioissa hallituksen ohjeiden mukaisesti. Laajakantoihin asioihin ja toimialasta poikkeaviin toimiin toimitusjohtaja saa ryhtyä vain hallituksen valtuuttamana.

Yrityksen johtoa koskee huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuus, mikä velvoittaa yrityksen johdon tekemään liiketoiminnallisia päätöksiä tarpeellisten tietojen pohjalta ja toimimaan yhtiön edun mukaisesti. Päätösten tulee edistää yhtiön parasta hyvän liiketavan mukaisesti. Tilanteessa, jossa päätös on aiheuttanut tappioita yritykselle, ei voida huolellisuusveloitteen rikkomisesta puhua, jos päätöksen perusteluina ovat tarpeeksi kattavat tiedot tilanteeseen nähden. Huolellisesti tehty päätös päästää siis johdon vastuusta. (Mähönen & Villa 2013, 38 - 40.) Johdon tekemien päätösten tulokset vaikuttavat toisaalta siihen, kuka vastaa päätöksestä syntyneistä tappioista. Lähtökohteisesti vastuu on yrityksen sisäistä eikä vaikuta suhteessa velkoihin, koska velkakirjat on tehty esimerkiksi yrityksen ja pankin välille.

Hallituksella on yleinen kelpoisuus toimia yrityksen puolesta eli edustaa yritystä ja kirjoittaa toiminimi. Lain mukaan hallituksen vastuuseen kuuluu yrityksen hallinnon ja sen toiminnan järjestäminen. Osakeyhtiön toimiala ja koko määrittelevät myös sitä, miten päätösvalta toimitusjohtajan ja hallituksen välillä jakautuu. Pienemmissä osakeyhtiöissä usein päätetään suurin osa asioista hallituksessa, jolloin toimitusjohtajan päätösvalta koskee melko pieniä ja merkitykseltään vähäisempiä asioita. Suuremmissa yrityksissä myös toimitusjohtajalla on laajempi valta päättää asioista.

Pankki ei kuitenkaan halua tulkita toimitusjohtajan ja hallituksen välistä jakoa päätöksenteossa pankkipalveluista sovittaessa, koska yliarvioitu toimitusjohtajan toimivalta voitaisiin lukea pankin vahingoksi. Käytännöt päätöksenteon jakamisesta vaihtelevat jokaisessa osakeyhtiössä, joten pankki vaatii hallituksen päätöksen nähtäväkseen, mikäli toimitusjohtaja asioi pankissa. Toimitusjohtajan ei kuitenkaan tarvitse kantaa hallituksen päätöstä mukanaan, jos toimitusjohtaja on myös hallituksen ainoa jäsen. (Kallio 2013.)

Poikkeustapauksissa osakkeenomistajat voivat tehdä yhtiökokoukselle kuuluvan päätöksen yksimielisenä päätöksenä ilman yhtiökokouksen pitämistä. Hallitus puolestaan pystyy tekemään toimitusjohtajalle kuuluvasta asiasta päätöksen yhtiöjärjestyksen nojalla tai yksittäistapauksessa, vaikka yrityksellä olisi toimitusjohtaja. Päätöksenteko yrityksessä ei välttämättä ole siis yksioikoista. Päätöksentekoa on voitu organisoida muille elimille, joille on annettu usein myös edustusoiikeus. Edustajia kohtaan voidaan soveltaa huolellisuusvelvoitetta myös yhtäläillä kuin yrityksen johtoa kohtaan. (Mähönen & Villa 2013, 393)

Osakeyhtiössä prokuran voi antaa hallitus. Prokuralla tarkoitetaan oikeutta kirjoittaa yhtiön toiminimi ja toimia päämiehen puolesta. Yrityksen kiinteän omaisuuden tai tontin vuokraoikeuden luovuttaminen ja näiden panttaaminen ovat kuitenkin prokurisilta kielletty ilman erityistä valtuutusta. Prokuraa ei voi siirtää eteenpäin toiselle henkilölle. (Prokuralaki 2.2.1979/130.)

Asunto-osakeyhtiö poikkeaa osakeyhtiöstä asunto-osakeyhtiölaissa mainituilla tavoilla. Kyseisellä yhtiöllä ei voi olla muuta toimialaa kuin, mitä asunto-osakeyhtiölain 1. luvun 2. pykälässä määrätään. Yhtiökokouksella on myös asunto-osakeyhtiössä tärkeä rooli, sillä päätökset tehdään kyseisessä elimessä. Kuten osakeyhtiössäkin, hallitus myös päättää ja edustaa asunto-osakeyhtiötä. Toimitusjohtajan sijasta kyseisessä yritysmuodossa toimiikin isännöitsijä, joka on myös sidottu hallituksen tekemiin päätöksiin ja ohjeisiin.

Vaikka päätöksenteko ja edustaminen ovat hyvin samankaltaisia kuin osakeyhtiössä, päätöksenteko epätavallisissa ja laajakantoisissa toimissa ei kuulu kuitenkaan hallitukselle vaan yhtiökokoukselle. Esimerkiksi päätös lainan hakemisesta kuuluu yhtiökokouksen päätettäväksi.

Osakeyhtiön hallituksella on yleinen kelpoisuus edustaa yhtiötä ja kirjoittaa sen toiminimi. Toimitusjohtajallakin on edustus- ja nimenkirjoitusoikeus hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti, ja oikeudet koskevat vain yrityksen juoksevaa hallintoa, johon ei katsota kuuluvan velanottoa tai vakuuden antamista. Normaalit pankkiasiat hoidetaan hallituksen päätöksillä. Usein myös toimitusjohtajalta vaaditaan hallituksen päätös mukaan pankkiin, paitsi jos toimitusjohtaja on myös hallituksen ainoa jäsen. (Kallio. 2013).

Tiliä avattaessa osakeyhtiöstä tarkistetaan tietenkin kaupparekisteriote, sillä osakeyhtiö ei saa oikeustoimikelpoisuutta ilman merkintää rekisteriin. Kaupparekisteriotteesta näkyy yrityksen toiminimi, perustamispäivä, toimiala, hallituksen jäsenet ja edustajat. Tilin avaaminen osuuskunnalle ei poikkea osakeyhtiön tilin avaamisesta.

2.3.2 Osuuskunta

Osuuskunta on ainoa yritysmuoto, jossa tarkoituksena ei ole hankkia voittoa. Tämän takia osuuskunnan voidaan ajatella olevan taloudellinen yhdistys (Immonen & Nuolima 2012, 2). Omistajia osuuskunnassa ovat sen jäsenet, joista jokainen maksaa samansuuruisen osuusmaksun. Yhtiön tarkoituksena on harjoittaa taloudellista toimintaa, josta sen jäsenet saavat tukea taloudenpitoonsa tai elinkeinoonsa. Ideana on, että jäsenet osallistuvat yrityksen toimintaan käyttämällä hyväkseen osuuskunnan tai sen tytäryhtiön palveluja. (Osuuskuntalaki 14.6.2013/421.)

Yhteisön jäsenmäärä, osuuspääoma ja osuuksien lukumäärä eivät ole ennalta määrättyjä. Vähimmäisjäsenmäärä on aiemmin osuuskuntaa perustettaessa ollut kolme, mutta uuden osuuskuntalain myötä yksikin jäsen voi perustaa osuuskunnan. Kuten osakeyhtiökin, osuuskunta syntyy vasta, kun se on merkitty kaupparekisteriin. Aikaa rekisteriin ilmoittamiseen on kolme kuukautta perustamissopimuksen allekirjoittamispäivämäärästä. Rekisteriviranomaiselle pitää ilmoittaa perustamissopimuksen lisäksi osuuskunnan säännöt, hallituksen ja toimitusjohtajan vakuutus lain noudattamisesta osuuskuntaa perustettaessa ja selvitys mahdollisten osakkeiden ja osakepääoman rekisteröimisen lainmukaisuudesta. (Osuuskuntalaki 1. ja 2. luku.)

Perustamissopimukseen on kuuluttava sääntöjen lisäksi perustajat ja heidän merkitsemänsä osuudet, sopimuksen päivämäärä, osuuden merkintähinta ja maksuaika sekä osuuskunnan hallituksen jäsenet. Osuuskunnan säännöissä näkyy tarkemmin osuuskunnan toimintaa sääteleviä tietoja, kuten toimiala, toiminimi ja kotipaikka. Tilikaudesta täytyy määrätä joko säännöissä tai perustamissopimuksessa. Osuuskunta saa rekisteröitäessä oikeustoimikelpoisuuden, jolloin se voi hankkia nimiinsä omaisuutta, velkaa tai olla osallisena oikeudenkäynnissä. Ennen rekisteröitymistä osuuskunnan nimiin tehdyt oikeustoimet sitovat toimen tehneitä yhteisvastuullisesti. Sopimus-

kumppani voi irtisanoa sopimuksen, mikäli rekisteröitymistä ei suoriteta loppuun määräajassa tai osuuskunnan rekisteröinti evätään. (Osuuskuntalaki 2. luku.)

Osuuskunnan jäseneksi voi liittyä laittamalla hakemuksen osuuskunnan hallitukselle, joka päättää, hyväksytäänkö hakemus. Hallitus voi myös tehdä päätöksen hyväksymismenettelystä ja hyväksymisen edellytyksistä, jolloin hallituksen ei tarvitse itse tehdä päätöstä jokaisesta jäsenestä. Osuuskunnan kokous tai hallintoneuvosto voi myös hyväksyä jäsenen, jos se mahdollistetaan säännöissä. (Osuuskuntalaki 3. luku.)

Osuuskunnan säännöissä määrätään jäsenten osuusmaksusta, joka täytyy suorittaa osuuskunnan jäseneksi liityttäessä. Jokaisella jäsenellä on velvollisuus ottaa osuus. Kaikki osuudet ovat samansuuruisia ja antavat samanlaiset oikeudet, jollei säännöissä toisin määrätä. Osuuden voi maksaa rahan sijasta myös apportilla, jos säännöt antavat myöten. Työpanosta ei kuitenkaan voida laskea apporttiomaisuudeksi. Kaikki osuuskunnan osakkeet antavat myös yhtäläiset oikeudet, jos säännöissä ei ole määritelty erilaisia osakkeita ja niiden tuomia oikeuksia. (Osuuskuntalaki 4. luku.)

Jäsenyyden luovuttaminen on lähtökohtaisesti kielletty. Oman jäsenyytensä voi siirtää eteenpäin toiselle, mutta vastaanottajan on haettava jäsenyyttä, vaikka osuusmaksu voidaan kuitata siirtäjän maksulla. Siirronsaajalla on saadun jäsenyyden puolesta samat oikeudet kuin velvollisuudet kuin muillakin jäsenillä sääntöjen ja lain puitteissa. Siirtämällä osuutensa siirtäjä eroaa osuuskunnasta tai hänen osuuksiensa lukumäärä vähenee. (Osuuskuntalaki 9. luku.) Kuolinpesän osuutta voi käyttää kuolinpesän osakkaat yhdessä kuolinpäivästä lähtien. Osuutta voi käyttää vain yhteisen edustajan kautta, mikäli kuolleella on useampia oikeudenomistajia. (Osuuskuntalaki 3:8.)

Osuuskunnassa ylintä päätösvaltaa nauttii hallituksen tai hallintoneuvoston koolle kutsuma osuuskunnan kokous, joka vastaa osakeyhtiön yhtiökokousta. Osuuskuntalaissa määrätään siitä, mitä kokouksessa pitää vähintään käsitellä. Kuten yhtiökokouksessaakin, osuuskunnan kokouksessa käsitellään muun muassa tilinpäätös, tilintarkastajat ja tulos. Jäsenet voivat osallistua kokoukseen. Osakkeet ja osuudet eivät tuota lähtökohtaisesti äänivaltaa. Säännöissä voidaan kuitenkin esimerkiksi määrätä, että tietyntyyliset osuudet tai osakkeet tuottavat muita enemmän päätösvaltaa. Jäsen käyttää äänivaltaansa joko henkilökohtaisesti tai asiamiehen välityksellä. Jos asiamies osallistuu kokoukseen päämiehensä puolesta, täytyy hänellä olla mukana päivätty valtakirja jäseneltä tai hänen pitää muulla luotettavalla tavalla osoittaa oikeutensa edustaa jäsentä. Avustaja

saa olla sekä jäsenellä että asiamiehellä mukana. Pörssiosuuskunnan kokouksessa asiamiehen käyttöä ei saa rajoittaa. (Osuuskuntalaki 5. luku.)

Jokaisella jäsenellä on saman verran äänivaltaa kokouksessa, mikäli säännöissä ei määrätä osuuksien ja osakkeiden tuovan lisää äänivaltaa. Jäsenet voivat myös päättää osuuskunnan kokoukselle kuuluvia asioita yksimielisellä päätöksellä tai siirtää päätösvaltansa jäsenten valitsemalle edustajistolle. Osuuskunnan kokouksessa ei saa osuuskuntalain mukaan tehdä päätöstä, joka tuottaisi jäsenelle tai muulle henkilölle toisen jäsenen tai osuuskunnan kustannuksella epäoikeutettua etua. Yksijäsenisessä osuuskunnassa riittää, kun ainut jäsen allekirjoittaa kirjallisen päätöksen. (HE eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 2013).

Osuuskuntalaissa mahdollistetaan, että osuuskunnan kokouksen sijasta edustajisto voi käyttää päätösvaltaa. Tätä käytetään erityisesti silloin, kun osuuskunnassa jäseniä on runsaasti. Jäsenet kuitenkin valitsevat vaaleilla, jotka ovat edustajistossa. Mikäli edustajistoa käytetään päätöksenteossa, täytyy siitä mainita jo osuuskunnan säännöissä. Myös mahdolliset vaalipiirit ja edustajistokausi on määriteltävä säännöissä. Edustajistossa jokaisella jäsenellä on yksi ääni eikä asiamiestä voi käyttää. Edustajiston toimikausi voi kestää enintään kuusi tilikautta valinnan jälkeen, eli kuudentena tilikautena on valittava uusi edustajisto. (Osuuskuntalaki 5:37.)

Kuten vastaavasti osakeyhtiössäkin, hallitus edustaa osuuskuntaa ja tekee päätöksiä. Hallitus on yrityksellä oltava eikä säännöissä voi määrätä toisin. Osuuskunnan kokous valitsee yhdestä seitsemään jäsentä hallitukseen. Jäsenten lukumäärästä voidaan kuitenkin määrätä säännöissä, kuten myös hallituksen jäsenen valitsemisesta hallintoneuvostossa tai muussa järjestyksessä. Alle puolet hallituksen jäsenistä voidaan lain puitteissa valita muussa järjestyksessä, eli esimerkiksi antamalla emoyhtiölle mahdollisuuden nimittää hallitukseen jäsen. Hallituksen yleisiin tehtäviin kuuluu hallinnon ja toiminnan asianmukainen järjestäminen. (Osuuskuntalaki 6. luku.)

Toimitusjohtajan rooli ei laissa asetettu pakolliseksi, vaan säännöissä voidaan määrätä toimitusjohtajan roolista tai hallitus voi asiasta päättää. Valinnasta toimitusjohtajan rooliin huolehtii hallitus, mikäli säännöissä ei ole muuta määrätty. Toimitusjohtaja ei voi ryhtyä toimiin ilman hallituksen antamia ohjeita tai määräyksiä. Laajakantoiisiin tai epätavallisiin toimiin toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, jos hänet on siihen valtuutettu. (Osuuskuntalaki 6:17.)

2.3.3 Osakeyhtiön ja osuuskunnan pankkipalvelut

Osakeyhtiölle, asunto-osakeyhtiölle tai osuuskunnalle tiliä ja muita palveluita avatessa täytyy pankin totta kai tarkistaa yrityksen yhtiöjärjestys tai osuuskunnan säännöt ja edustajan kelpoisuus edustaa. Jos edustaja ylittää kelpoisuutensa, oikeustoimi ei sido yhtiötä, vaikka pankki ei olisikaan tiennyt kelpoisuuden ylittämisestä. Edustajan toimivaltaan puolestaan liittyy yrityksen itsensä sisäiset ohjeet toimia. Vaikka edustaja olisi kelpoinen edustamaan yritystä, mutta ylittää toimivaltansa, pankilla voi olla vilpittömän mielen suoja. Pankeilla on kuitenkin normaalia suurempi selvittelyvelvollisuus, joten tyypillisesti pankeissa on vaadittu aina pöytäkirja hallitukselta. Kuitenkin on katsottu, että tavanomaisten tili- ja maksuasioiden suhteen pöytäkirjaa ei ole tarvittu. (Kallio 2013).

Perustettava osakeyhtiö tarvitsee tilin jo ennen rekisteröitymistä kaupparekisteriin, jotta tarvittavat osakepääoma saadaan kasaan. Tili pystytään avaamaan yhtiöjärjestyksen laatimisen ja perustamissopimuksen allekirjoittamisen jälkeen sisäisellä tunnuksella, mutta palveluiden loppuunsaattaminen vaatii seuranta pankilta, tai pankki voi ottaa hoidettavakseen yhtiön perustamisen notariaattitoimeksiantona. Y-tunnuksen saannin jälkeen voidaan tehdä tunnusyhdistely, jolloin sisäinen tunnus poistetaan, mutta palvelut siirtyvät y-tunnuksen alle. Mikäli osakeyhtiötä ei perustetakaan tilin avaamisen jälkeen, tili tulee irtisanoa ehtojen mukaisesti. Hallitus on vastuussa osakepääoman palauttamisesta merkitsijöille ja tilin lopettamisesta. Mikäli hallitus ei huolehdi tilin päättämisestä, pankki voi irtisanoa tilin ehtojen mukaisesti. (Kallio 2013.)

Kaikki yhtiön edustajat avaavat perustettavalle osakeyhtiölle tilin ja allekirjoittavat tilisopimuksen käyttöoikeusliitteineen. Pankki vaatii liitteeksi perustamissopimuksen, yhtiöjärjestyksen ja hallituksen pöytäkirjan tilin avaamisesta. Korttien tilaaminen ja verkkopankin avaaminen onnistuvat vasta sitten, kun osakeyhtiö on rekisteröity.

Osakeyhtiön ottaessa lainaa, pelkkä toimitusjohtajan toimivaltuus ei riitä, vaan hallituksen päätös vaaditaan. Myös vierasvelkavakuuden antamiseen vaaditaan laajempi toimivalta kuin mitä toimitusjohtajalla on. Juoksevien asioiden hoito ei kata lainan ottamista. Vaihtoehtona on, että hallitus valtuuttaa toiminimenkirjoittajan tai toimitusjohtajan hoitamaan asiakirjat yhtiön nimissä tai mahdollisesti myös päättämään velan ottamisesta (Hemmo 2001, 65). Sirpa Pajusen mukaan aloittavat yrittäjät usein eivät ole ajatelleet yrityksen perustamista juridiselta kannalta kovin pitkälle; yhden hengen

yrittäjien osakeyhtiön juridiikka voi olla liian raskas. Osakeyhtiö on valittu usein sen takia, ettei osakkeenomistaja ole henkilökohtaisessa vastuussa yrityksen vastuista. Yrityksille annettaviin lainoihin pankki kuitenkin huolehtii vakuudet, ja varsinkin aloittavalla yrittäjällä lainan vakuutena voi olla oma kiinteistö tai henkilökohtainen takaus, jolloin osakeyhtiön mahdollisesti ainut jäsen on henkilökohtaisessa vastuussa yrityksen veloista.

Asunto-osakeyhtiössä lainan ottamisesta päättää yhtiökokous. Asunto-osakeyhtiössä vain yhtiökokous voi päättää lainanottamisesta eikä se voi antaa takausta tai vakuutta vieraasta velasta. Vieraaseen velkaan voidaan antaa vakuus vain, jos velallinen ei ole yhtiön lähipiiriä ja jos vakuuden antaminen on tarpeellista yhtiön rakennuksen huoltoon tai käyttöä varten (Jauhiainen, Järvinen & Nevala 2013, 711). Asunto-osakeyhtiön antamaa lainaa koskevat samat säännöt. Asunto-osakeyhtiöitä ja kiinteistöyhtiöitä koskeva juridiikka on huomattavasti monimutkaisempaa kuin ns. tavallisilla osakeyhtiöillä, mikä ei ole kaikille asunto-osakeyhtiön tai kiinteistöyhtiön ostaneille selvää.

2.4 Rekisteröity yhdistys ja yhtymä

2.4.1 Rekisteröity yhdistys

Rekisteröityyn yhdistykseen sovelletaan yhdistyslakia. Yhdistys voi olla rekisteröity yhdistysrekisterissä, vaikka y-tunnusta yhdistyksellä ei olisi. Verottaja ei anna automaattisesti y-tunnusta yhdistykselle. Mikäli yhdistys toiminnassaan maksaa veroja, esimerkiksi työnantajana, verottaja voi y-tunnuksen antaa (Verohallinto 2013b). Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään yhdistysrekisteriin rekisteröityminen tuo yhdistykselle oikeuskelpoisuuden, eli kyvyn saada ja hankkia itselleen oikeuksia tai velvollisuuksia. Yhdistyksen perustamiseen tarvitaan vähintään kolme luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä. (Yhdistyslaki 6 - 7 §.)

Rekisteröimättömän yhdistyksen toiminnasta päättävät henkilöt vastaavat henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti toiminnasta, eli rekisteröimätön yhdistys ei voi ottaa omiin nimiinsä omaisuutta. Kun yhdistysrekisteriin rekisteröidään yhdistys, siitä tulee oikeustoimikelpoinen. Pankissa rekisteröimätöntä yhdistystä käsitellään yhtymänä.

(Kallio 2013.) Yhdistystoiminta on kuitenkin sallittua rekisteröimättömänä perustuslaissa mainitun yhdistymisvapauden perusteella.

Yhdistyslaissa annetaan yhdistyksille melko vapaat tavat toimia. Ehdottomasti kiellettyjä yhdistyksiä ovat ne, jotka katsotaan järjestäytyneen sotilaalliseen tapaan, esim. vaativan kuuliaisuutta, joukkomuodostelmiin tai ryhmittäytymisiin jakautumista tai varustautuneen aseellisesti. Ampuma-aseiden käyttöä harjoittavan yhdistyksen toiminta on luvanvaraista. (Yhdistyslaki 1:2 - 3)

Yhdistysten tarkoituksena ei ole kerätä voittoa, vaan toiminnan tulisi kattaa yhdistykselle koituvat kulut. Elinkeinotoiminnasta tai pääasiassa taloudellisesta toiminnasta ei saa siis olla yhdistyksessä kysymys. Toiminnan käynnistämisen takana on yhdistyslain mukaan aatteellisen tarkoituksen yhteinen toteuttaminen eli yhdessä tekeminen yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminta ei saa olla lain tai hyvien tapojen vastaista. (Yhdistyslaki 1. luku.)

Yhdistyksen perustamiseen tarvitsee kolme vähintään viisitoistavuotiasta henkilöä tai oikeuskelpoista yhteisöä. Perustettaessa yhdistystä tehdään perustamiskirja, mutta itse perustamisesta voidaan sopia kokouksessa, internetissä tai puhelimitse. Päivätyssä perustamiskirjassa tulee olla yhdistyksen säännöt, nimi ja perustajajäsenten allekirjoitus. (Yhdistyslaki 2. luku.)

Yhdistyksen säännöt määrittelevät paljon yhdistyksen toimintaa. Yhdistyslaki antaa melko vapaat kädet toiminnan järjestämiselle, ja suurin osa yhdistyslaista ei ole pakottavaa lainsäädäntöä vaan sitä sovelletaan, mikäli säännöissä ei ole muuta mainittu.

Yhdistyksissä päätösvaltaa käyttävät yhdistyksen jäsenet, jotka voivat olla luonnollisia henkilöitä, yhteisöjä tai säätiöitä, tai yhdistyksen valtuutetut. Jäsenet voivat käyttää päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksissa, joita pidetään niin usein kuin säännöissä määrätään. Ilman yhdistyksen kokousta jäsenet voivat tehdä myös yksimielisesti päätöksen, joka on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja jokaisen jäsenen allekirjoitettava. Valtuutettujen kokousta koskevat samat asiat soveltuvin osin kuin yhdistyksen kokousta. (Yhdistyslaki 4. - 5. luku.)

Yhdistyksen kokoukseen kuuluu lain mukaan käsiteltäväksi yhdistyksen sääntöjen muuttaminen, yhdistyksen toiminnan kannalta merkittävän omaisuuden luovuttaminen

tai kiinnittäminen, tilintarkastajan valitseminen, tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen ja yhdistyksen purkaminen. Hallituskin voi päättää yhdistyksen omaisuuden myymisestä, kiinnittämisestä ja vaihtamisesta, jos säännöissä näin lukee. (Yhdistyslaki 5:23.) Laki antaa kaikille yli 15-vuotiaille jäsenille yhden äänen päätöksenteossa. Jos jäsen ei ole maksanut jäsenmaksuaan tietyssä ajassa, äänioikeutta ei saa käyttää kokouksessa. (Yhdistyslaki 5:25.)

Hallitus edustaa yhdistystä. Sen muodostamiseen tarvitaan vähintään kolme 15 vuotta täyttänyttä jäsentä. Säännöissä voidaan poiketa lain asetuksesta niin, että hallituksen jäsenten vähimmäismäärä on suurempi. Yhdistyksen hallituksen on huolehdittava kirjainpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä. Sillä täytyy myös olla puheenjohtaja, joka on 18-vuotias eikä hän ole vajaavaltainen. (Yhdistyslaki 6:35.)

Vain puheenjohtajalla on jo yhdistyksen perusteella oikeus olla nimenkirjoittaja. Säännöissä voidaan lisätä nimenkirjoitusoikeus yhdelle tai useammalle hallituksen jäsenelle, jollekin hallituksen valtuuttamalla henkilölle tai asemansa puolesta, esim. rahastonhoitajan roolin, tarvitsee nimenkirjoitusoikeuden. Oikeuksia voidaan rajata niin, että nimenkirjoitusoikeus on joko yksin tai kahdella yhdessä. (Yhdistyslaki 6:36.) Pankin täytyy siis tarkistaa säännöistä, keiden allekirjoitukset tarvitaan sopimusten tekemiseen, vaikka yhdistyksen kokouksen tai hallituksen päätös olisi pöytäkirjassa.

Suomen laissa mainitaan myös muutamia erikoislainsäädäntöön perustuvia yhdistyksiä, esimerkiksi tiekunnat, Suomen Punainen Risti, ylioppilaskunnat ja kauppakamarit (Kallio 2013). Suurin osa noudattaa soveltuvin osin yhdistyslakia, vaikka kyseisistä yhteisöistä on myös omia säädöksiään. Esimerkiksi Suomen Punainen Risti on osa kansainvälistä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liittoa, ja sen toiminta perustuu erityislain lisäksi v. 1949 tehtyihin Geneven sopimukseen. Suomen Punainen Risti on julkisoikeudellinen yhdistys, johon lain mukaan sovelletaan esimerkiksi yhdistyksen säännöksiä jäsenistä ja heidän vastuustaan.

Yhdistyslaki ei kuitenkaan koske uskonnollisia yhdyskuntia, joita säätelee uskonnonvapauslaki. Patentti- ja rekisterihallitus hallinnoi ja ylläpitää uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriä. Yhdyskunnalla täytyy olla uskontunnustus eikä uskonnonharjoitusmuoto saa olla vastoin lakia tai hyviä tapoja. Rekisteriin merkitsemisellä on sama oikeus-

vaikutus kuin yhdistyksen merkitsemisellä rekisteriin; uskonnollisesta yhdyskunnasta tulee oikeustoimikelpoinen rekisteriin merkittäessä. (Kallio 2013.)

2.4.2 Yhtymä

Yhtymillä tarkoitetaan kahden tai useamman henkilön yhteenliittymää. Henkilöllä voidaan tarkoittaa sekä luonnollista henkilöä että oikeushenkilöä. (Verohallinto 2013c.) Yhteenliittymät voivat syntyä vaikkapa sopimuksella tai yhteisen esineen hyödyntämisellä. Tyypillisimpiä yhtymiä ovat koululuokat, rekisteröimättömät yhdistykset tai kiinteistöyhtymät. (Kallio 2013.)

Koska yhtymä ei ole oikeushenkilö, se ei voi tehdä oikeustoimia; omistaa tai ottaa velkaa. Kaikki yhtymälle hankitut varat tai velat ovat siis sen jäsenten varoja tai velkoja. Esimerkiksi rekisteröimättömien yhdistysten päätökset sitovat päätöksen tehneitä henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti, joten päätöksen ulkopuoliset henkilöt eivät liity pankin ja rekisteröimättömästä yhdistystä edustaneiden henkilöiden välisiin toimiin.

Yhtymä voi syntyä joko sopimuksesta tai yhteisen esineen hyödyntämisestä, esim. avoparin yhteinen omakotitalo. Koska y-tunnus on verottajan antama ja sen tarpeita varten kehitetty, esimerkiksi kiinteistöyhtymällä voi olla verottajan antama y-tunnus. Yhtymien taustalla ei ole sen kummempaa lakiohjeistusta, joten pankeilla on omat käytäntönsä ja ohjeistuksensa erilaisten yhtymien palveluista ja palvelujen tarjonnasta. (Kallio 2013.)

2.4.3 Yhdistysten ja yhtymien pankkipalvelut

Yhdistysten pankkipalveluiden käsittelyyn vaikuttaa, onko yhdistys rekisteröity vai ei. Rekisteröimättömiä yhdistyksiä käsitellään yhtyminä, kuten myös koululuokkia ja kiinteistöyhtymiä. Pääsääntönä on, että rekisteröityjen yhdistysten pankkiasioinnista päättää yhdistyksen hallitus ja yhtymässä vastaavista asioista päättävät kaikki osakkaat yhdessä, jolloin päätöksenteko voi olla kankeampaa.

Pankkiasioista sovittaessa pankki haluaa nähdä säännöt, joista näkee yhdistyksen nimenkirjoitusoikeudelliset henkilöt. Nämä voivat allekirjoittaa pankin kanssa sopimuksia ja neuvotella pankkiasioista. Pankki tahtoo nähdä myös yhdistyksen hallituksen tai yhdistyksen kokouksen pöytäkirjan, jos tilisopimukseen tehdään muutoksia, esimer-

kiksi muutetaan käyttöoikeutettuja. Pöytäkirjojen tulee olla mahdollisimman tarkkoja sen suhteen, mitä käyttöoikeutettu saa tehdä ja mitä ei. Tulkinnanvaraisissa tilanteissa pankki mieluummin tulkitsee pöytäkirjaa suppeasti. Esimerkiksi jos kokouksessa on päätetty antaa hallituksen jäsenelle tilinkäyttöoikeus, tulkittavaksi voi jäädä, liitetäänkö tiliin korttia, verkkopankki tai muuta tilinkäyttövälinettä.

Yhtymien roolitukset pankkipalveluissa eivät ole helpoimpia mahdollisia. Rekisteröimättömillä yhdistyksillä voi olla selkeät säännöt ja toimintatavat, jolloin palveluiden avaaminen jokaisen omalla henkilötunnuksella ei välttämättä ole mielekästä, vaan tarvitaan ryhmäkohtainen asiakkuus. Kuitenkin metsäyhtymissä voi taas tarpeen olla yhteisen tilin avaaminen henkilötunnuksilla ja jokaisen varojen omistajan asettaminen pääomistajaksi. Yhtymien tekemistä oikeustoimista vastaavat näihin oikeustoimiin osallistuneet henkilöt yhteisvastuullisesti ja henkilökohtaisesti. (Kallio 2013.)

Jos yhtymälle avataan sisäisellä tunnuksella palveluita, täytyy varmistua siitä, että tiedetään, kenelle rahat oikeasti kuuluvat. Esimerkiksi jos joukkueelle halutaan avata oma tilinsä, sitä ei voida avata urheiluseuran nimen kaltaisella nimellä, jottei käy niin, että tilin varat voidaan olettaa kuuluvan seuralle. Rekisteröity yhdistys saa suojan rekisteröimäänsä nimeen, joten yhtymän nimi ei senkään perusteella saa olla siihen sekoitettavissa. (Kallio 2013). Tilin avaamista yhtymälle suositellaankin yhtymäpöytäkirjalla, jossa näkyy yhtymän osakkaat ja valtuutetut. Tällöin ei välttämättä tarvitse lisätä kaikkia yhtymän osakkaita, esimerkiksi koululuokan oppilaita, tilin omistajiksi. Pienemmissä yhtymissä, kuten metsäyhtymissä, jokainen yhtymän osakas on myös tilin omistaja. Jos osakkaan tilinkäyttöoikeutta halutaan rajata, se onnistuu yhtymän sopimuksella, jossa nimenomaisesti rajataan joiltain käyttöoikeus pois.

Yhtymille tarjotut maksamispalvelut ovat suppeampia, sillä verkkopalvelua ei yhtymille voida myöntää. Jollekin yhtymän osakkaalle voidaan antaa laajat käyttöoikeudet yhtymän tiliin, jolloin tili näkyy osakkaan omassa verkkopankissaan ja yhtymän asioiden hoitaminen helpottuu. Tähän tarvitaan kuitenkin kaikkien yhtymän osakkaiden antama valtuutus. (Kallio 2013.)

Yhtymälle ei voida suoranaisesti myöntää lainaa, vaan laina on aina annettava jokaiselle yhtymän osakkaalle yhteisvastuullisesti. Tällöin osakkaat eritellään jokaisen omalla henkilötunnuksella. Vastaavasti jos yhtymä haluaa sijoittaa varojaan, niin arvo-osuustilin avaaminen onnistuu vain jokaisen yhtymän osakkaan yhteisomistustili-

nä. Tällöin mahdollisten tuottojen aiheuttamat verot ovat jokaisen henkilökohtaisella vastuulla ja tulevat henkilökohtaiseen verotukseen.

2.5 Säätiö ja sen pankkipalvelut

Säätiöllä tarkoitetaan tiettyyn hyödylliseen tarkoitukseen luovutettua omaisuutta, jota hallinnoidaan ja jonka avulla toteutetaan määrättyä tarkoitusta. Omistajia tai jäseniä säätiöllä ei ole, mutta hallinto säätiöltä löytyy. (Mikä on säätiö.)

Säätiön voi perustaa joko kirjallisella testamentilla tai säädekirjalla. Säätiön tarkoitus ja sille tuleva omaisuus pitää määrätä saannossa. Säädekirjalla voidaan tehdä silloin, kun halutaan luovuttaa omaisuus säätiön käyttöön elinaikana. Testamentti tehdään aina kuoleman varalle, ja se astuu voimaan, kun testamentin tekijä on menehtynyt. Tällöin myös säätiö syntyy vasta testamentin tekijän kuoleman jälkeen. (Kallio 2013.) Testamentissa määrätään, kuka huolehtii säätiön perustamisesta. Jos määrätty henkilö ei ole sopiva tehtävään tai ei halua tehtävää itselleen ottaa, kuolinpesän viimeksi olleen kotipaikan käräjäoikeus voi määrätä tehtävään yhden tai useamman henkilön. (Säätiölaki 1:3a.)

Perustaminen on luvanvaraista ja lupaa pitää hakea Patentti- ja rekisterihallitukselta. Varoja säätiön perustamiseen täytyy olla tarpeeksi, ehdoton vähimmäismäärä on 25 000 euroa, jotta säätiön saa perustaa. Toisin sanoen, säätiön perustamiseen voidaan vaatia suurempaa omaisuutta kuin 25 000 euroa. Tarkoituksen tulee olla sopiva ja lainmukainen, mutta annetun omaisuuden täytyy riittää säätiön toiminnalle. Kun perustamislupa on saatu, säätiö voidaan merkitä säätiörekisteriin. Kuten suurin osa yrityksistäkin, säätiöstä tulee oikeustoimikelpoinen rekisteröimällä. (Mikä on säätiö.)

Säätiön rekisteröimisessä noudatetaan kuuden kuukauden aikarajaa perustamisluvan saannista. Rekisteröitäessä Patentti- ja rekisterihallitukselle on annettava ilmoitus hallituksen puheenjohtajasta ja jokaisesta jäsenestä, hallituksen vakuutus ja tilintarkastajien ilmoitus hallituksen hallitsemasta omaisuudesta, säätiön saaman omaisuuden luovutuskirja allekirjoituksineen, nimenkirjoittajat ja postiosoite. (Säätiölaki 1:6.)

Perustettaessa säätiötä tulee harkita, millainen säätiö on tarkoituksenmukaista perustaa rahavarat huomioon ottaen. Joskus voi olla järkevämpää perustaa epäitsenäinen säätiö toisen säätiön rinnalle kuin itsenäinen säätiö tai määrätä säätiö määräaikaiseksi kuin

pysyväksi. Lähtökohtaisesti säätiö määrätään pysyväksi, jos määräaikaaisuudesta ei ole merkintää. Sääntöihin tulee kirjoittaa toimiala ja tarkoitus mahdollisimman laajalaisesti, ettei säätiö joudu toiminnassaan sellaiseen tilanteeseen, jossa se on toimintakyvytön sääntöjen takia. (Mikä on säätiö.)

Säätiöt jaetaan usein kahteen eri tyyppiin; apurahanäätiöihin ja toiminnallisiin säätiöihin. Apurahanäätiöt jakavat varoja toteuttaakseen säätiön tarkoitusta, esimerkiksi tukemalla lasten ja nuorten opintoja tai erilaisia kulttuuritapahtumia. Varoja jaetaan säätiölle annetun pääoman tuotosta. Toiminnallisilla säätiöillä toimintamalli on se, että ne toimivat itse tarkoituksen eteen vaikkapa järjestämällä seminaareja. (Mikä on säätiö.) Säätiölaissa edellytetään, että säätiö on hyödyllinen, muuten perustamislupaa ei voida antaa. Säätiö ei ole hyödyllinen, jos tarkoitus on harjoittaa liiketoimintaa tai jos on ilmeistä, että säätiön tarkoituksena on taloudellisen edun hankkiminen säätäjälle tai jollekin säätiön toimihenkilölle. Perustamisen kieltämiseen riittää myös sääntöperintösäännösten kiertäminen ja tilanne, jossa säätiölle tuleva omaisuus on säädettyä pienempi; esimerkiksi kun testamenttia tehdessä omaisuutta on ollut enemmän kuin kuolinhetkellä. (Säätiölaki 1:5.)

Ainoastaan hallitus on osa säätiön pakollista hallintoa. Laki vaatii hallitukseen puheenjohtajan ja vähintään kaksi muuta hallituksen jäsentä. Myös toisen yhteisön, laitoksen tai säätiön hallituksen jäsen voi toimia hallituksessa, jos säännöt näin sallivat. Hallituksessa tai nimenkirjoittajana ei voi olla vajaanvaltaista tai konkurssissa olevaa. Säätiön asioita tulee hoitaa lakia ja sääntöjä noudattaen. Päätäntävaltaa voi siis olla esimerkiksi toimihenkilöllä, toimielimellä tai hallituksen jäsenellä riippuen säännöistä. (Säätiölaki 2. luku.)

Sääntöjen muuttaminen säätiössä on mahdollista vain, jos uusi tarkoitus ei poikkea olennaisesti alkuperäisestä tarkoituksesta. Muutoksen voi tehdä, jos säätiön toiminta on mahdotonta tai se on olennaisesti vaikeutunut. Toiminnan hyödyttömyys tai lain ja hyvien tapojen vastaisuus ovat myös syitä sääntöjen muuttamiseksi. Jos säännöissä ei ole muuta säädetty, muutokset vaativat vähintään kolmen neljäosan enemmistön äänestyksessä. (Säätiölaki 4:17.)

Pysyvän säätiön toiminnalle voidaan asettaa määräaika, jos säätiön varat ovat lopussa tarkoituksen toteuttamista varten. Määräajan asettaminen toiminnalle on mahdollista, jos jokaista velkojaa on kuultu ja kaikki ovat suostuneet sääntöjen muutokseen tai jos

kaikki velat ovat maksettu. Tilintarkastajien täytyy antaa todistus tästä Patentti- ja rekisterihallitukselle. (Säätiölaki 4:17.)

Säätiön ylimpänä päättävänä elimenä on hallitus, joka päättää säätiön asioista ja edustaa sitä. Pankki toimii siis tiliä avattaessa säätiön hallituksen pöytäkirjan mukaan. Tilin avauksen yhteydessä huomioidaan säännöt, säätiörekisteriote ja pöytäkirja tilinavauksesta ja käyttöoikeutetuista.

Pääoman turvaaminen on monille yrityksille ja yksityishenkilöille tärkeää, ettei jo kerättyä pääomaa tarvitse hankkia takaisin. Erityisesti säätiöille on tärkeää pitää saatua pääomaa turvassa ja operoiminen vain pääoman tuotoilla on mahdollista. Toisaalta siis intresseissä ovat matalariskiset sijoitukset sekä kohtuullinen tuotto. Säätiöllä täytyy siis olla varainhoidollista osaamista myös itsellään, jotta saatua pääomaa osataan käyttää ja sijoittaa oikein säätiön tarkoituksen mukaisesti.

Säätiöt voivat työllistää useita toimihenkilöitä, jotta säätiön toimintaa pystytään ylläpitämään asianmukaisesti. Tällöin pitkän tähtäimen sijoitukset ja varmemmat tuotot voivat olla tavoitteena, jolloin varallisuudenhoidolla voidaan turvata työpaikkoja ja säätiön tarkoituksen toteuttamista. Toisin sanoen suuret tuotot ovat intresseissä, vaikkakin suuret tuotto-odotukset takaavat myös suuren riskin. Säätiön varallisuudenhoidosta saatetaan määrätä jo säännöissä, esimerkiksi tuotto-odotuksia tai vaatimuksia ostovoiman suojaamisesta tai pääoman turvaamisesta inflaatiolta. Tuotto-odotuksien tai vastaavien määrääminen säännöissä sitoo myös varallisuudenhoidossa tehtäviä päätöksiä. Päätöksiä tehtäessä tulee myös miettiä, mitä määrätyillä odotuksilla tai rajoituksilla oikeasti haetaan, jotta varallisuudenhoido pysytään järjestämään, kuten säännöissä on tarkoitettu tai haettu. (Koskinen 2013.)

2.6 Kunta ja sen pankkipalvelut

Kunnat ja seurakunnat ovat julkishallintoa ja käyttävät julkista valtaa. Kunnat järjestävät suurimman osan julkisista palveluista. Tärkeimpiä peruspalveluita ovat sosiaali- ja terveydenhuolto sekä opetus- ja sivistystoimi. Sekä kunnissa että seurakunnissa päätöksentekoon osallistuminen on kuntalaiselle tai seurakuntalaiselle mahdollista. (Kuntien ja kuntayhtymien toiminta.) Kunnallisvaalit sekä seurakuntavaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (Suomen ev.lut. kirkko; Vaalit.fi).

Kuntien itsehallinto on turvattu perustuslaissa. Päätösvaltaa kunnassa käyttää asukkaiden valitsema valtuusto. Asukkaiden hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäminen on kunnan toiminnan tarkoituksena. Kaikki kunnalle järjestettäväksi annetut tehtävät on säädettävä lailla. Sopimuksella kunta voi ottaa hoitaakseen muitakin julkisia tehtäviä. Vaikka kunnilla onkin vastuu järjestää tietyt tehtävät, ne voivat hankkia palvelut muilta palvelujen tuottajilta, esimerkiksi terveydenhuoltoa yksityisiltä lääkäriasemilta. (Kuntalaki 1:1 - 2)

Kunnallisvaaleilla valtuustoon valittujen jäsenien määrä määräytyy kunnan koon perusteella. Kuntalaki antaa taulukon, jossa esitetään tarpeellinen määrä valtuutettuja kunnassa. Mikäli kunnassa on vähemmän kuin 2 000 asukasta, valtuusto voi päättää vaalivuoden kesäkuuhun mennessä, mikäli se haluaa valtuutettujen määrää muuttaa. Määrä voi tällöin olla 13, 15 tai 17.

Valtuuston tehtävänä on kuntalain 2. luvun 11 § mukaan päättää kunnan toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista, hallinnon järjestämisen perusteista, hyväksyä talousarvio, päättää talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista, kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista, päättää kunnan palveluista perittävien maksujen yleisistä perusteista, kunnan liikelaitokselle asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista, takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta, luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista, valita jäsenet kunnan toimielimiin, tilintarkastajat, hyväksyä tilinpäätös ja päättää vastuuvapaudesta ja päättää muista valtuuston päätettäviksi säädetyistä ja määrätyistä asioista.

Valtuusto voi siirtää toimivaltaansa kunnan muille toimielimille johtosäännössä. Toimivaltaa ei voi kuitenkaan siirtää, jos laissa nimenomaisesti säädetään valtuuston päättävän tiettyjä asioita. Valtuusto voi antaa toimielimelle, luottamushenkilölle tai viranhaltijoille oikeuden siirtää saamaansa toimivaltaa eteenpäin. Hallinnollisen pakon sisältäviä asioita ei voi siirtää muulle kuin toimielimelle. (Kuntalaki 2:14.)

Valtuuston lisäksi kuntalain 17. § sisältää muut pakolliset kunnan toimielimet, jotka ovat kunnanhallitus, lautakunnat, johtokunnat ja näiden jaostot sekä toimikunnat. Valtuustolla on myös valta asettaa johtokuntia liikelaitoksen tai tehtävän hoitamiseksi. Toimikuntia voi myös muu toimielin asettaa, jos valtuusto ja kunnanhallitus ovat näin päättäneet. Muilla toimielimillä kuin valtuustolla ei ole lain määräämää vähimmäisjäsenmäärää. Jäsenistöä valittaessa täytyy kuitenkin ottaa huomioon tasa-arvolain

säännökset, joiden mukaan kunnanvaltuustoa lukuun ottamatta kaikissa kunnallisissa toimielimissä pitää olla sekä miehiä että naisia vähintään 40 %. Erityisistä syistä tasa-arvolaista voi poiketa. Toimikausi on lähtökohtaisesti yhtä pitkä kuin valtuuston toimikausi eli neljä vuotta. Lyhyemmästä toimikaudesta voidaan kuitenkin päättää.

(Kunnan toimielimet.)

Kunnanhallituksen tehtäviin kuuluu vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta. Kuntalain 23. § mukaan valtuuston päätösten valmistelu, täytäntöönpano ja laillisuuden valvonta kunnan etujen valvomisen lisäksi on osa kunnanhallituksen toimintaa. Kunnan edustaminen ja sen puhevallan käyttäminen kuuluu myös kunnanhallitukselle, mutta johtosäännöissä voidaan tästä poiketa. Kunnanhallituksen alaisena toimii kunnanjohtaja tai pormestari, jotka valtuusto valitsee. Kunnanjohtajan ja pormestarin tehtävänä on johtaa kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. (Kuntalaki 24. §.)

Kunnalla on pakko olla hallintosääntö. Kunta voi sopia muista tarpeellisista johtosäännöistä hallintonsa organisoimiseksi. Johtosääntöihin kirjataan toimielimille ja viranhaltijoille annettava toimivalta. Valtuuston työjärjestys on samalla yksi johtosääntö. Valtuuston toiminnan sääntely tulee suoraan kuntalaista, mutta muiden toimielimien kokousmenettely pohjautuu hallintosääntöön. Kuntalain pykälät 57 - 63 ja esteellisyysäännökset kuntalaista ja hallintolaista antavat valtuuston lisäksi muille toimielimille säännöstöä toimimiseen. (Kunnan toimielimet.)

Kuntalain 50 §:ssä määrätään, että valtuuston pitää hyväksyä hallintosääntö, jossa on tietyt sisällöt. Hallintosäännössä täytyy olla määräykset muun muassa toimielinten kokoontumisesta, asioiden ottamisesta ylemmän toimielimen käsiteltäväksi, kunnan taloudenhoidosta ja asiakirjojen allekirjoittamisesta.

Kunnanhallituksen alaisella toimielimellä käsitellyn asian voi ottaa kunnanhallituksen, sen puheenjohtajan tai kunnanjohtajan vaatimuksesta kunnanhallituksen käsittelyyn. Otto-oikeus koskee vastaavasti lautakunnan alaisella viranomaisella käsiteltyä ja päätettyä asiaa sekä johtokunnan alaisella viranomaisella käsiteltyä ja päätettyä asiaa. Asian voi ottaa käsittelyyn oikaisuvaatimuksen tekemiseen vaaditussa ajassa. Esimerkiksi opetustoimen, terveydenhuollon tai sosiaalitoimen asioita ei saa ottaa ylemmän toimielimen käsiteltäväksi. (Kuntalaki 51. §.)

Vaikka kuntalain 51. § antaa mahdollisuuden puuttua alemman viranomaisen toimintaan, pääsääntönä on, ettei toimielimelle annettua toimivaltaa voi ylittää. Johtosääntöillä valtuusto antaa toimivaltaa eteenpäin muille toimielimille ja on sidottu johtosääntöihin, sillä valtuuston päätöksellä ei toimivaltaa voi siirtää. Ylemmällä viranomaisella on vapaat käden otettuaan asia itselleen käsiteltäväksi, eli aiemmin tehty päätös asiassa ei sido millään lailla ylempää viranomaista. (Kunnan toimielimet.)

Kunnilla on myös mahdollisuus hoitaa tehtäviä yhdessä muiden kuntien kanssa joko niin, että yksi kunta hoitaa tehtävän muidenkin puolesta tai että kunnat perustavat kuntayhtymän hoitamaan tehtävää. Jokainen jäsenkunta hyväksyy perussopimuksen, jossa määritellään kuntayhtymän nimi, kotipaikka, jäsenkunnat ja tehtävät. Sopimukseen kirjataan, miten kuntayhtymän hallinto ja päätöksenteko järjestetään, miten yhtymän toimintaa valvotaan ja miten kuntayhtymä voidaan purkaa. Perustamisesta ilmoitetaan kuntayhtymän kotipaikan aluehallintovirastolle. Kuntayhtymä on oikeustoimikelpoinen. Jäsenkunnat ovat perustamissopimuksen mukaisesti vastuussa niistä kuluista, joi- ta ei saada muuten katettua. (Kuntalaki 10. luku.)

Kunnat ovat isoja organisaatioita, joissa päätöksenteko on monimutkaista. Valtaa on usein annettu valtuustolta muille toimielimille, jolloin hallintosäännön tarkka lukeminen on tarpeen tarkistettaessa, kuka voi sopia pankkiasioista. Usein pankeissa on tietyt vastuuhenkilöt isompien organisaatioiden, kuten kuntien ja isojen yritysten, asioiden hoitamiseen, jotta yhteistyö organisaation ja pankin välillä saadaan mahdollisimman sujuvaksi.

Taloussäännöissä usein selkiytetään pankkitoimista päättämistä, esimerkiksi tilien avauksen osalta, kuka asiasta päättää. Tämä helpottaa pankin puolen yhteydenpitoa, kun on tietyt henkilöt, jotka vastaavat pankkiasioinnista. Taloussäännöstä käy myös ilmi sijoituksiin liittyvä päätöksenteko; kuka päättää, millaisia vaatimuksia annetaan sijoittamiseen ja kuka käytännössä sopii sijoitusosapuolen kanssa sijoituksista. Esimerkiksi Helsingin kaupungin vuoden 2006 taloussäännössä kaupunginkamreeri päättää pankissa olevista tileistä ja niiden lopettamisesta. Tätä taloussääntöä vertailtaessa Kouvolan kaupungin vuoden 2014 taloussääntöön huomataan, että vastuu vastaavista asioista on talous- ja rahoitusjohtajalla.

Kuntien palveluita avattaessa pankki haluaa nähdä kunnanhallituksen päätöksen maksuliikepalveluiden avaamisesta. Jos johtosääntöön tai taloussääntöön on merkitty joku

muu kuin kunnanhallitus hoitamaan juoksevia maksuliikeasioita, kuten viranhaltija, tarvitaan viranhaltijan asioinnin lisäksi kyseinen johtosääntö, josta selviää päätösvalan siirtäminen. Käyttöoikeudet myönnetään joko päätöspöytäkirjan mukaisesti tai määrätyn viranhaltijan päätöksen mukaan. Kuntien kirjanpitoa ja laskutusta hoitaa tavallisesti tilitoimisto tai kunnan oma laskutusosasto, jolle annetaan halutut tilinkäyttöoikeudet ja maksamispalvelu laskujen ja maksujen hoitamiseksi. Maksamispalveluihin, kuten verkkopankkiin, sovitaan käyttäjäksi tilitoimisto kun taas mahdollista kas-salla asiointia varten annetaan käyttöoikeudet tietyille henkilölle.

2.7 Seurakunta ja sen pankkipalvelut

Kirkolla on Suomessa julkisoikeudellinen asema. Kirkon järjestäytymisestä ja hallinnosta säädetään kirkkolaissa. Kirkon asemaan Suomessa liittyy olennaisesti verotusoi-keus. Sekä evankelisluterilainen kirkko että ortodoksinen kirkko saavat verottaa kir-kollisveroa, mutta ne saavat myös osansa yhteisöverosta, josta saatuja varoja käyte-tään kirkolle annettujen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisen kuluihin. (Suomen ev.lut. kirkko 2013b.)

Julkisuus- ja avoimuusperiaate ovat osa kirkonkin toimintaa, mikä on oikeastaan luonnollinen osa sen julkishallinnollista roolia (Suomen ev.lut. kirkko 2013b). Jul-kisuusperiaatteella tarkoitetaan sitä, että asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, mi-käli niiden julkisuutta ei ole erikseen syystä rajattu. Julkisuusperiaate koskee viran-omaisten toimintaa. (Perustuslaki 12 § 2. momentti).

Evankelis-luterilaisen kirkon toimintaa säätelevän kirkkolain sisällön muuttamisesta on yksinoikeus kirkolla. Kirkolliskokous tekee muutoksesta ehdotuksen, jonka tasa-vallan presidentti ja eduskunta tutkii ja vahvistaa. (Kirkkolaki 2. luku.) Kirkon linja-ukset, hallinto ja talous ovat kirkolliskokouksen päätösvalan alla. Muita keskeisiä toimielimiä ovat kirkkohallitus, piispainkokous, kirkon työmarkkinalaitos ja kirkon ulkoasiain neuvosto. (Suomen ev.lut. kirkko 2013a.)

Suomi on jaettu kirkkolain mukaisesti hiippakuntiin ja nämä edelleen rovastikuntiin. Seurakunnat noudattavat kunta-rajoja, joten kuntaliitokset vaikuttavat aina myös seu-rakuntien järjestäytymiseen. (Kirkkolaki 3. luku.) Jokainen seurakunta tai seurakun-tayhtymä vastaa omasta omaisuudestaan ja hoitaa omia asioitaan (Kirkkolaki 7. luku). Yksittäisessä seurakunnassa ylimpänä päättävänä elimenä on kirkkovaltuusto. Val-

tuustoon valitaan jäsenet kirkollisvaaleissa joka neljäs vuosi. Ehdokkaaksi voi asettua täysi-ikäinen seurakunnan jäsen, joka on konfirmoitu. Kirkkovaltuuston tehtävänä on päättää seurakunnassa toiminnan ja talouden linjauksista, perittävästä kirkollisverosta, rakennushankkeista ja virkojen perustamisesta. (Suomen ev.lut. kirkko 2013c.) Jokainen seurakunnan toimielin on päätösvaltainen, kun päälle puolet jäsenistä on paikalla (Kirkkolaki 7:4).

Valinnat kirkkoneuvoston jäsenistä tehdään valtuustossa. Vastaavasti kuten kunnissaakin, kirkkovaltuusto voi johtosäännöissä siirtää valtaansa kirkkoneuvostolle, sen jaostoille ja johtokunnille. Joka toinen vuosi valittavassa neuvostossa johdetaan käytännöllisemmältä kannalta toimintaa ja hallintoa. Nimenkirjoitusoikeudesta päätetään kirkkoneuvostossa tai seurakuntaneuvostossa. Seurakuntayhtymässä kirkkoneuvostoa vastaava elin on yhteinen kirkkoneuvosto. (Kirkkolaki 7. luku.) Kirkkoherra toimii neuvoston puheenjohtajana (Suomen ev.lut. kirkko 2013c).

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän taloudesta ja varojen käytöstä säädetään kirkkolain 15. luvussa. Seurakunnan varoja saa käyttää vain seurakunnan toiminnan menoihin. Kirkollisverollakin saa kattaa vain sen osan, mitä tarvitaan muiden tulojen jälkeen. Seurakunta ei sinänsä voi tehdä voittoa, vaan tavoitteena on menojen kattaminen. Kirkkovaltuusto voi laatia taloussäännön, jossa määrätään seurakunnan talouden hoidon järjestämisestä.

Suomen ortodoksisesta seurakunnasta on annettu oma lakinsa. Ortodoksinen kirkko jakaantuu useampaan hiippakuntaan, jotka jakautuvat edelleen seurakunniksi. Kuten evankelisluterilaisessa kirkossakin, ortodoksisen seurakunnan rajat noudattavat kuntajakoa. Kirkon ylintä päätösvaltaa käyttää kirkolliskokous, jossa on edustettuna eri hiippakunnat, papisto, kanttorit sekä maallikot. (Laki ortodoksisesta kirkosta.)

Yksittäisen seurakunnan tehtäviin kuuluu toimituksista, ortodoksisesta kasvatuksesta, diakoniasta ja muista kristilliseen sanomaan perustuvista palvelutehtävistä huolehtiminen. Jokainen seurakunta on oikeustoimikelpoinen. Nimenkirjoitusoikeus on lain mukaan kirkkoherralla. (Laki ortodoksisesta kirkosta.)

Ortodoksisessakin kirkossa valitaan valtuuston jäsenet vaaleilla. Neuvostoon vastaavasti valtuusto valitsee jäsenet. Seurakuntaneuvoston tehtäviin kuuluu hallinnosta ja taloudenhoidosta vastaaminen ja seurakuntavaltuuston päätösten valmistelu sekä lail-

lisuuden valvonta. Seurakuntaneuvostolla on seurakuntaa edustava rooli, ja se voi käyttää puhevaltaa, jollei kirkkojärjestyksessä tai laissa muuten säädetä. (Laki ortodoksisesta kirkosta.)

Kirkollisveroa voi ortodoksinen seurakunta kerätä kuten evankelisluterilainen seurakunta eli vain sen verran, kuin muiden tulojen ohella menojen kattamiseksi tarvitaan. (Laki ortodoksisesta kirkosta.)

Evankelisluterilaisen seurakunnan tilin avaamiseen pyydetään ote kirkkoneuvoston päätöspöytäkirjasta, jos ohjesäännöissä tai taloussäännössä ei ole siirretty juoksevasta rahaliikenteestä huolehtimista määrätulle viranhaltijalle tai jaostolle. Jos ohjesäännössä on valtaa siirretty eteenpäin, otetaan sopimuksen liitteeksi myös kyseiset ohjesäännöt. Ortodoksisen seurakunnan tilinavaukseen ja käyttöoikeuksien määrittämiseen tarvitaan pääsääntöisesti vain seurakuntaneuvoston päätös.

Seurakuntien rahoitus tulee lähtökohtaisesti seurakunnan jäseniltä kerätyistä veroista. Viimeaikoina esimerkiksi Talouselämä on uutisoinut, että seurakunnille on tullut noin puolen miljardin tappiot kirkollisveroissa. Eroa kirkosta -sivuston toiminnan aikana kirkosta on eronnut melkein 400 000 ihmistä, mikä varmasti näkyy lovena seurakuntien budjeteissa ja haasteena toiminnan rahoittamisessa. Kiinteistöjä myydään yksityiseen omistukseen ja toimintaa supistetaan. Toiminnan ylläpitäminen lainarahalla ei ole mielekäästä, vaan se on lähinnä keino jakaa kuluja useammalle vuodelle. Seurakunnissa lainan ottamisesta päättää aina kirkkovaltuusto, jos laina ei ole tilapäistä tarvetta varten. Lainan uudistamisesta ja maksuajan pidentämisestä päättää kirkkovaltuusto, jos ohje- tai taloussäännöissä ei ole annettu valtaa eteenpäin jollekin tietylle toimihenkilölle. (Kirkkolaki 9:1.)

3 PANKKIPALVELUT

3.1 Tilit, maksuliikenne ja varallisuudenhoito

Toimivan yritystoiminnan osatekijänä ovat sujuvat tili- ja maksamispalvelut. Jokainen yritys tarvitsee tilin kassanhallintaa varten, jotta yrityksen maksuliike voidaan kunnolla hahmottaa ja hallita. Palveluiden tarve riippuu yrityksen koosta ja toimialasta. Isolla osakeyhtiöllä on erilaiset tarpeet pankkipalveluille kuin parturi-kampaajalla. Erilaiset korttitilitys- ja laskutusratkaisut helpottavat ja nopeuttavat yrityksen rahavirran hallintaa.

Pankkipalveluiden avaaminen onnistuu ottamalla yrityksestä tarvittavat asiakirjat mukaan pankkineuvotteluun. Pankin täytyy tuntea yhtäläillä yritys- kuin henkilöasiakaskin, jotta osataan tarjota oikeita palveluita ja ratkaisuja, mutta se on myös riskienhallinnan kannalta tärkeää.

Tyypillisimmin pankki yksilöi yrityksen y-tunnuksen avulla. Joillakin yhteisöillä ei välttämättä verottajan antamaa y-tunnusta ole, kuten rekisteröidyillä yhdistyksillä, joilla ei ole ilmoitettavaa verottajalle. Elinkeinoyhtymä ja kiinteistöyhtymä voivat saada y-tunnuksen, koska yhtymä muodostaa verotettavan yksikön.

Perustamisilmoituksen tehneet yritykset voivat jo saada y-tunnuksen, joten pelkkä y-tunnuksen voimassaolo ei takaa kauppa- tai säätiörekisterimerkintää (Kallio 2013). Osuuskunta, osakeyhtiö, säätiö ja rekisteröity yhdistys oikeustoimikelpoisuus alkaa vasta, kun ne on merkitty rekisteriin. Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö syntyvät jo yhtiösopimuksella. Perusilmoituksen perusteella yritys- ja yhteisötietojärjestelmään tallennetaan y-tunnus, toiminimi, osoitetiedot, kotipaikka, yritysmuoto ja rekisterit, joihin yritys kuuluu. Perustiedot näkyvät järjestelmästä ilmaiseksi.

Pankilla on omat sisäiset tunnuksot erilaisten ryhmien erittelemiseen, mikäli näillä ei ole y-tunnusta. Tyypillisesti koululuokat ja rekisteröimättömät yhdistykset on avattu pankin järjestelmään sisäisellä tunnuksella. Toisaalta sisäistä tunnusta voidaan käyttää myös perustettavan osakeyhtiön kohdalla. Sisäinen tunnus pystytään yhdistämään myöhemmin saatavaan y-tunnukseen.

Luottolaitoslain 135. §:n 1. momentti velvoittaa sopimuksen tekemistä pankin ja tilivaajan välillä, mikäli pankkiin talletetaan varoja. Tilin avaamisen yhteydessä täytyy merkitä ylös tiedot tilinavaajista, omistajista ja käyttöoikeutetuista. Yrityksessä tilisopimuksen voi allekirjoittaa rekisteriin merkityt toiminimenkirjoittajat tai ne henkilöt, jotka yhteisön hallitus on erikseen valtuuttanut. Pankin puolelta toimihenkilö voi allekirjoittaa tilisopimuksen asemavaltuutuksella.

Yhteisöjen sijoituspalveluissa ei ole suuria eroja henkilöasiakkaiden sijoituspalveluihin. Sopimusten laatiminen ja pankkiasioista sopiminen ei poikkea yrityksen tili- ja maksuliiketoimista sopimisesta. Pääasiassa pankki vaatii samoja asiakirjoja - kuten sääntöjä, perustamissopimuksen jne, nähtäväksi sijoituspalveluista sovittaessa kuin tiliä avattaessa. Yleensä palvelu itsessään käy jouhevammin, sillä osa asiakirjoista on tallennettuna pankin asiakastietoihin ja yritys on jo entuudestaan tuttu. Yrityksen tai yhteisön on kuitenkin aina tehtävä päätös siitä, että varoja halutaan sijoittaa. Asiointia helpottaa, jos sijoitustavat ja -määrät olisivat tarpeeksi tarkasti määritelty pöytäkirjassa.

Ennen yhdenkään sijoituspalvelun avaamista tehdään jokaiselle asiakkaalle, myös yrittäjäasiakkaalle, sijoittajankuvan kartoitus. Kartoitusta ei tarvitse tehdä joka kerta, kun asioi sijoitus- tai rahoitusneuvojan kanssa. Koko yritystä tai yhteisöä edustaa usein yksi henkilö, jolloin edustajan omalla persoonalla on vaikutusta koko yrityksestä saatuun kuvaan. Sijoituskartoitusta tehdessä on hyvä tietää se omaisuus, jota halutaan sijoittaa, jolloin parhaiden ja sopivimpien palvelujen tarjoaminen on mahdollista.

Sijoitustavat vaihtelevat sen mukaan, esimerkiksi millaisella riskillä tai tuotto-odotuksella asiakas haluaa sijoittaa. Suurin osa varsinaisista sijoitusinstrumenteista ei ole pääomaturvattuja, jolloin on tärkeää ymmärtää, kuinka paljon asiakas on valmis ottamaan riskiä pääomansa alentumisesta saadakseen tavoittelemaansa voittoa. Riskiä pystyy alentamaan mm. hajauttamalla sijoituksiaan eri kohteisiin, sijoittamalla pieniä määriä kerrallaan tai sijoittamalla vakaisiin kohteisiin. Osake- ja rahastosijoittaminen sekä joukkovelkakirjalainoihin sijoittaminen ovat tyypillisimpiä sijoituskohteita.

3.2 Luotot ja rahoitus

Lainojen myöntäminen ja asiakkaiden hankkeiden rahoittaminen on pankeille olennainen osa liiketoimintaa. Yrityksille lainan ottaminen voi liittyä esimerkiksi maksuvalmiuden turvaamiseen, toiminnan laajentamiseen tai investointeihin. Velka on yritystoiminnassa vierasta pääomaa, joka jaetaan lyhytaikaisiin, alle vuoden kestäviin, lainoihin ja pitkäaikaisiin luottoihin. Perinteisen velkakirjalainan lisäksi yrityksille tyypillisimpiä rahoitusmuotoja ovat tililuotot, jotka antavat joustavuutta juoksevien asioiden hoitamiseen, pankkitakaukset, remburssit ja leasing.

Hemmon (2011, s. 35) mukaan velkakirjalaina perustuu juridisesti velkakirjaoikeuteen ja sopimusoikeuteen, jolloin lainaa voi tutkia kahdesta eri näkökulmasta. Velkakirjaoikeudellisesti on merkitystä asiakirjan aiheuttamilla oikeusvaikutuksilla sekä asiakirjan siirtämisellä kolmannelle. Sopimusjuridisesti huomio keskittyy sopimuksen syntymiseen, ehtojen muuttamiseen ja tulkintaan sekä sopimusrikkomuksiin. (Hemmo 2001, 36.) Henkilöasiakkaista poiketen, yrityksille voidaan miettiä ehtoja tapauskohtaisesti. Vakuuksien monimuotoisuus selittyy osin tällä, koska kaikkien yritysten lainatarpeisiin ei välttämättä perinteinen kiinteä vakuus ole sopiva vakuusinstrumentti. Yrityksille annettaviin lainoihin ei päde kuluttajansuojalaki, jolloin ehdoista sopiminen on vapaampaa.

Kuluttajaluotoista poiketen, yritysluotot eivät ole määrämuotoisia, vaikka ne käytännössä sovitaankin kirjallisesti, jotta sovitut asiat pystytään jälkikäteen tarvittaessa todentamaan (Hemmo 2001, 51). Velkakirjoja kuitenkin koskee tietyt muotoseikat, oli lainanottajana yksityishenkilö tai yritys. Velkakirjalaki antaa määräyksiä velkakirjan muodosta, vaikka laki itsessään keskittyy suurimmaksi osaksi velkakirjan siirtämiseen liittyviin tilanteisiin. Suurimmat erot velkakirjoissa koskevat luoton takaisinmaksun saajaa; saaja voi olla nimetty, tietty instanssi, instanssin määräämä henkilö tai velkakirjan haltija. Velkakirjaa pidetään dokumenttina annetusta lainasta ja oikeudesta velkoa suoritus velalliselta. (Kaisto & Lohi 2008, 172.)

Tyypillisesti pankkitoiminnan riskit liittyvät juuri asiakkaiden luotottamiseen. Luottoja voidaan myöntää tietyin perustein, esimerkiksi maksukyvyyn ja annettavien vakuuksien mukaan. Pankki vaatii tietynlaisia edellytyksiä, jotta luottoa voidaan edes myöntää. Yritysassiakkaiden kanssa toimiessa asiakkaan rating-tiedot ovat tärkeässä asemassa. Rating-järjestelmiä on erilaisia yrityksen koosta riippuen, mutta kaikki järjestelmät

kertovat yrityksen taloudellisesta tilasta ja luottokelpoisuudesta. Rating-raportissa voidaan analysoida yrityksen tilaa muuhun toimialaan verrattuna. Raportissa annetaan yritystoiminnan keskeisiä tunnuslukuja ja avataan niiden merkitystä. Raportista saa hyvää informaatiota luottoneuvotteluiden perustaksi. Säännöllisellä rating-raporttien seurannalla voidaan reagoida yritystoiminnassa tapahtuviin muutoksiin. Asiakkaaseen otetaan tarpeen vaatiessa yhteyttä ja sovitaan mahdollisista jatkotoimenpiteistä. (Leinonen 2014.)

Annettua luottoa vastaan halutaan usein takauksia tai vakuutta, joka realisoidaan, jos lainaa ei pystytäkään maksamaan takaisin. Suurin osa lainoista on vakuudellisia. Vakuudettomissa lainoissa korko ja pankin korkomarginaali ovat korkeampia. Yrityksillä on mahdollisuus kiinteän vakuuden lisäksi antaa lainan vakuudeksi yritys kiinnitys, joka koskee yrityksen elinkeinotoimintaan kuuluvaa omaisuutta, esimerkiksi koneita, kalustoa, tarvikkeita, saatavia ja kassavaroja. Kiinnityksen piiriin ei kuulu sellainen omaisuus, johon voidaan vahvistaa kiinnitys muun lain mukaan. Takauksien ja kiinnitysten lisäksi muun muassa kovenanteja voidaan käyttää lainojen lisävakuutena erityisesti silloin, kun yritysasiakkaalla on paljon vastuuta pankille. Kovenantilla halutaan varmistaa ja vakauttaa yrityksen toimintaa asettamalla tiettyjä ehtoja yritystoiminnalle, esimerkiksi ehdot omistajien ja omistusosuuksien pysyvyydestä. Erikoisemmilla toimialoilla on hyvä huomioida erikoislainsäädännön määräykset, jotka voivat vaikuttaa kiinnityksiin, panttioikeuksiin ja etusijoihin. Esimerkiksi merioikeudesta löytyy säännöksiä, jotka ajavat yleislainsäädännön ohi vakuuksien realisoinneissa. (Leinonen 2014.) Vakuuksia, kuten kiinteistöjä, realisoitaessa pankki ei halua ottaa kantaa myyntihintaan, vaan se jää realisointitavasta riippuen joko voutin tai asiakkaan ja välittäjän päätettäväksi.

Koska kuluttajansuojalaki ei päde oikeushenkilöille annetuissa lainoissa, on pankilla periaatteessa aina mahdollisuus irtisanoa luotto, jos velallinen poikkeaa luoton ehdoista. Harvoin kuitenkaan yhden poikkeamisen, esimerkiksi maksun viivästymisen tai yhden erän maksamatta jättämisen, takia luottoa irtisanoaan ja eräännytetään ennenaikaisesti, vaan pyrkimyksenä on sopia yrityksen kanssa jatkotoimenpiteistä, esimerkiksi laina-ajan pidentämisestä tai erien muuttamisesta. Luoton irtisanominen voisi johtaa asiakkaan yritystoiminnan keskeytymiseen, jolloin maksukyky heikkenee ja pankin saamiset voivat jäädä hyvin pieniksi verrattuna luoton uudelleen järjestelyyn. Pankin harkintaan vaikuttaa tietenkin myös yritysasiakkaan asenne ja halu tilanteen

korjaamiseen; jos yhteistyöhalua ei löydy, pankinkin toiminta on suoraviivaisempaa ja joustamattomampaa. Usein yritysasiakkaat ovat itsekin aktiivisia hoitamaan asiansa kuntoon, jolloin molemmilla osapuolilla on intressissä yritystoiminnan saaminen terveeksi. Asiakkaan maksuhäiriöihin halutaan puuttua siis mahdollisimman aikaisin, jotta itse yrityksen toiminta- ja maksukykyä saataisiin ylläpidettyä. (Leinonen 2014.) Luottoehdoista neuvottelemista voidaan pitää sekä hyvän pankkitavan että pankin lojaliteettiperiaatteen mukaisena. Lojaliteettiperiaatteen on katsottu velvoittavan pankkia välttämään irtisanomista, jos yrityksen maksukyvyn korjaantuminen on todennäköistä ja luoton irtisanominen aiheuttaisi asiakkaalle kestäättömän tilanteen. Lisäehtona on, että pankin edut eivät vaaraannu luottosuhdetta jatkettaessa. (Wuolijoki 2003, 102 - 103.)

Yritysasiakkaiden maksusuunnitelmat poikkeavat usein kuluttajien maksusuunnitelmista siten, että maksettavat erät ovat suurempia ja eriä maksetaan harvemmin, jolloin rästiin jäävät erät ovat vakavampia ja neuvottelemisen uusista maksuehdoista tulee kysymykseen. Jos lainan hoitamisen laiminlyönti jatkuu neuvotteluista huolimatta, voidaan laina laittaa perintään. Kymenlaakson Osuuspankissa itse perintään laittamisen hoitaa keskuksen perintäpalvelut, jolloin paikallisille luotonvalvojille jää neuvotteleva rooli. (Leinonen 2014.)

Jos asiakasyritys laiminlyö luotonmaksuaan eikä asiakkaaseen saada yhteyttä, pankin huomio siirtyy myös mahdollisen vakuuden hoitoon perintäprosessin aikana. Joskus pankin kannattaa maksaa vakuuskohteen huolehtimisesta, jotta sen arvo pystytään pitämään ennallaan eikä suurempia luottotappioita pääse käymään. Vakuuteen laitettavan panostuksen määrä ja huolehtimisesta saatava hyöty pitää punnita tarkkaan, jotta turhia maksuja ei tule. Jos vakuus on valmiiksi arvoltaan pieni, panostaminen vakuuden hoitoon ei ole yhtä mielekästä kuin suuriarvoisissa vakuuksissa. (Leinonen 2014.)

4 MUUTOKSET YRITYKSEN TOIMINNASSA

4.1 Yritysmuodon muuttuminen

Yritys voi muuttaa yritysmuotoaan tekemällä päätöksen yritysmuodon muuttamisesta yrityksen päätöksentekojärjestyksen mukaisesti. Osakeyhtiön päätös täytyy kuuluttaa velkojille, jotta yritysmuotoa voidaan vaihtaa. Osakeyhtiön osakkeenomistajasta voi tulla yhtiömies avoimessa yhtiössä tai kommandiittiyhtiössä, jäsen osuuskunnassa tai ainoastaan osakkeenomistajasta yksityinen elinkeinoharjoittaja. Yritysmuotoa muutettaessa joudutaan mahdollisesti tekemään paljon järjestelyitä, riippuen kuinka monimutkainen aiempi tai uusi yritysmuoto on juridisesti. Uudesta yritysmuodosta riippuen joudutaan tekemään joko uusi yhtiösopimus tai säännöt. (Patentti- ja rekisterihallitus 2013a.) Pankki saa tiedon yritysmuodon muuttumisesta, jolloin pankki voi omaaloitteisesti ottaa asiakkaaseen yhteyttä asioiden hoitamiseksi (Leinonen 2014.)

Yleisseuraannon perusteella tilit ja luotot siirtyvät ”uuden” yrityksen nimiin. Mikäli y-tunnus pysyy samana; yritys pysyy samana, vaikka yritysmuoto muuttuisikin. Tällöin pankki tarvitsee uuden kaupparekisteriotteen asiakastietoihin. Muutoksista sopiminen on yrityksen aloitteen takana, koska palvelut sinänsä siirtyvät suoraan lain nojalla. Mikäli toiminimi muuttaa yritysmuotoaan laajemmaksi, niin y-tunnus pysyy samana, mutta uudet sopimuskappaleet täytyy kuitenkin allekirjoittaa. Palvelut joudutaan siirtämään henkilötunnuksen alta y-tunnuksen alle.

Y-tunnuksen muuttuessa, erityisseuraannon mukaan tilit ja luotot on erikseen siirrettävä uuden yrityksen nimiin. Käytännössä siis perustetaan uusi yritys, jolle siirretään vanhan yrityksen palvelut. Siirtoon tarvitaan vanha yritys, uusi yritys ja pankki sopijaosapuoliksi. Sinänsä uuden tilin avaaminen onnistuu ilman vanhan yrityksen suostumusta, mutta mikäli vanha tili halutaan siirtää uudelle yritykselle, suostumus tarvitaan. (Kallio 2013.)

Yritysmuodon muuttuminen muuttaa myös yrityksen sisäistä päätöksentekoprosessia. Juridiikka voi muuttua huomattavasti, jos yritysmuoto vaihtuu avoimesta yhtiöstä osakeyhtiöön. Erot kommandiittiyhtiön ja avoimen yhtiön välillä eivät ole kovin suuret juridisesti, sillä vain vastuunrajaus yhtiömiesten välillä on poikkeava.

4.2 Yritystoiminnan laajentaminen

Yritystoiminnan laajentamisella voidaan ajatella tarkoitettavan uusien toimipisteiden avaamista, lisähenkilökunnan palkkaamista tai uudelle toimialalle laajentamista. Toimialan vaihtaminen kokonaan uuteen vaatii kaupparekisteri merkinnän muuttamista. Yritystoiminnan laajentaminen toiselle toimialalle usein ratkeaa sillä, että perustetaan tytäryhtiö, jonka toimialaan kuuluu uudet, suunnitellut toimet.

Yritystoiminnan laajentaminen ei itsessään tuo juridisia vaatimuksia pankkipalveluiden muutoksille, mutta yrityksen on hyvä suurempien muutoksien yhteydessä käydä pankissa keskustelemassa ja päivittämässä palveluitaan uusia tarpeita vastaaviksi. Mahdolliset investoinnit ja hankinnat voivat vaatia lainaa, jolloin vakuuksista ja ehdoista täytyy sopia.

Tytäryhtiötä perustettaessa sille täytyy avata omat tilit ja maksuliikesopimukset. Tytäryhtiön lainaan voi olla emoyhtiön edun mukaista antaa vierasvelkapantti, jotta toiminta saadaan käynnistettyä. Tytäryhtiön ja emoyhtiön tilien käyttöoikeudet ja maksuliikepalvelut pitää miettiä käytännöllisiksi ja ajanmukaisiksi, ettei tileihin jää turhia käyttöoikeuksia tai että kaikilla, jotka tarvitsevat oikeudet tilinkäyttöön, on oikeus käyttää tiliä tarvitsemallaan tavalla.

4.3 Osakkeenomistajien tai yhtiömiehen vaihtuminen

Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiömies voi myydä osuutensa uudelle yhtiömiehelle vain muiden yhtiömiesten suostumuksella. Tilanteessa voi olla paikallaan myös uuden yhtiösopimuksen tekeminen. Tiliasiat pysyvät muuttumattomina, ellei uusi tilanne vaadi tilin käyttöoikeutettujen muutosta. Pankin asiakastietoihin muutokset – mahdollinen uusi yhtiömies ja edustus-oikeudet – täytyy kuitenkin tallentaa.

Yhtiömies saa pitää myymänsä osuuden ja on muutenkin vastuussa myynnistä johtuvista veroista ja kuluista. Myytäessä koko liiketoimintaa toiselle, yhtiö saa myyntitulot ja myynnistä aiheutuvat kustannukset. Tällöin liiketoiminnan ostaneen yrityksen täytyy tehdä uudet sopimukset yhteistyökumppaneiden kanssa ja sopia itse mm. pankkipalveluiden järjestämisestä. Yhtiömiesten muutoksista täytyy ilmoittaa kaupparekisteriin mahdollisimman nopeasti, jotta yhtiön muutoksista myös sidosryhmät ovat tietoisia. (Yrittäjät. 2013a.)

Osakeyhtiössä osakkeiden myynti itsessään ei vaadi pankkipalveluihin muutoksia, pelkästään pankin asiakastietoihin on hyvä päivittää oikeat edustajat. Jos osakeyhtiöllä on uusi hallitus, se todennäköisesti haluaa muuttaa tilin käyttöoikeutettuja ja muita maksamispalveluita tarkoituksenmukaisiksi. Pienissä osakeyhtiöissä, joissa on vain muutama omistaja, uusien osakkeen omistajien tiedot voidaan päivittää pankin tietoihin. Esimerkiksi sukupolvenvaihdoksissa tapahtuvissa osakkeiden myynissä tietojen päivittäminen tulee tarpeeseen. Julkisten osakeyhtiöiden omistajien tiedot eivät ole yhtä oleellisia asiakkaan tuntemisen kannalta kuin yhden tai kahden omistajan osakeyhtiöissä, joissa käytännön maksuliikehallinta kuuluu omistajille.

4.4 Maatilan sukupolvenvaihdos

Sukupolvenvaihdoksella halutaan turvata maatilan toiminta jatkossa siirtämällä tila yleensä rintaperilliselle. Maatiloissa on paljon varoja kiinni investoinneissa, metsässä, karjassa, varastoissa ja kalustossa, jolloin toimintaa ei haluttaisi lopettaa vaan siirtää toimiva kokonaisuus eteenpäin.

Sukupolvenvaihdoksessa maatala myydään jatkajalle ja myyjät pidättävät usein itselleen asumisoikeuden tilaan. Usein ELY-keskukset myöntävät erilaisia tukia tilan ostoon myönnettyyn lainaan, mikäli uusi viljelijä on alle 40-vuotias eikä ole aiemmin pitänyt maatalaa. Korkotukilainan lisäksi voidaan myöntää aloitustukea jatkajalle. Tilaa voi jatkaa luonnollisten henkilöiden lisäksi henkilöyhtiö tai osakeyhtiö. (Sukupolvenvaihdoksen opas 2013.) Tukia pystyy saamaan myös itse maatilan investointeihin ja toimintaan. Tukimahdollisuudet vaihtelevat alueittain. Oman alueen ELY-keskuksesta kannattaa tarkistaa tuki- ja rahoitusmahdollisuudet. (Maaseutuelinkeinot.)

Sukupolvenvaihdoksessa tulee olennaiseksi kysymykseksi tilan arvostaminen oikein ja verosuunnittelu. Tilan vaihtaessa omistajaa lahjalla tai lahjaluonteisella kaupalla, lahjavero tulee aiheelliseksi. Varainsiirtovero tai perintövero voi myös olla mahdollinen riippuen maatilan saannosta. Luovutusvoittoveroa ei tarvitse maksaa, jos tila on omistettu yli 10 vuotta, tila myydään lähisukulaiselle ja jos myyjä on harjoittanut tilalla maa- tai metsätaloutta. (Sukupolvenvaihdoksen opas 2013.)

Tilan pidon jatkajalle on määritetty erilaisia vaatimuksia osaamisesta ja tilan pitämisestä. Jatkajan tulee olla alle 40-vuotias, kun tilaa luovutetaan eteenpäin ja hänellä täytyy olla tietyn verran kokemusta ja opintoja takana maataloudesta. Luovutuksen saaja

antaa sitoumuksen maatilán jatkamisesta luovutuksen jälkeen. Sitoumuksen pituus vaikuttaa luovuttajien saamiin luovutustukiin. (Sukupolvenvaihdoksen opas 2013.)

Maatiloja pyöritetään tyypillisimmin toiminimellä, mutta maatila voi myös olla osakeyhtiö tai henkilöyhtiö. Yhtiötettyjä maatiloja on kuitenkin Suomessa melko vähän verrattuna kaikkiin aktiivisiin maataloihin. Yhtiötetyssäkin maatilassa voidaan tehdä sukupolvenvaihdos ja saada tuet yhtäläillä kuin yhtiöttämättömässä tilassa. Jos maatila on yhtiömuodoltaan osakeyhtiö, täytyy kaikki osakkeet luovuttaa eteenpäin jatkajalle. Osakkeenomistajaa koskevat samantlaiset vaatimukset kuin maatalanpitäjää muutenkin. Jos toimintaa jatketaan osakeyhtiössä, jatkajan täytyy omistaa yhtiö vähintään sitoumusajan ja viisi vuotta. Osakkeita täytyy omistaa niin paljon, että jatkajalla ja hänen perheenjäsenillään pysyy määräysvalta yrityksessä. Se, mikä koskee luovutuksen saajaa, koskee myös yhtiömiestä tai osakkeenomistajaa. (Sukupolvenvaihdoksen opas 2013.)

4.5 Yhtiömiehen kuolema

Yhtiömiehen kuollessa yritystoimintaa joudutaan järjestelemään uudelleen jo ihan käytännön tasolla. Jo työtehtävien jakaminen ja organisointi voi tuoda valtavasti lisätaakkaa. Laissa ei ole säädöksiä siitä, miten yhtiön asioita tulisi hoitaa yhtiömiehen kuoleman jälkeen. Vaihtoehtoina on, että yhtiö voidaan purkaa tai muut yhtiömiehet voivat lunastaa kuolinpesän yhtiöosuuden. Jos joku kuolinpesän osakkaista haluaa jatkaa esimerkiksi perheyriksessä yhtiömiehenä, yhtiösopimusta täytyy muuttaa. Selvintä olisi, ettei kuolinpesän yhtiöosuutta jätettäisi käsittelemättä vaan hoidettaisiin mahdollisimman nopeasti, jotta kuolinpesän edunvastaisia toimia ei tehtäisi.

Kuolinpesän yhtiöosuuden voi myydä tai lahjoittaa uudelle yhtiömiehelle. Luovutuskirjaan tarvitaan sekä kuolinpesän allekirjoitukset ja luovutuksen saajan allekirjoitus että muiden yhtiömiesten suostumus luovutukseen. Jos luovutuksesta on kuitenkin määräyksiä yhtiösopimuksessa, täytyy niitä noudattaa.

Yhden yhtiömiehen jäädessä jäljelle yritykseen toisen kuoltua, katsotaan yhtiö purkautuneeksi, mikäli vuoden kuluessa vähintään yhtä uutta yhtiömiestä ei saada jatkamaan toimintaa. (Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 5:9.) Jos yhtiösopimuksessa on määräys, että kuolleen yhtiömiehen sijaan tulee kolmas henkilö - vaikkapa leski tai rintaperillinen - täytyy kuolinpesän yhtiöomiesosuus laskea asianomaisen

osuuteen kokonaan. Testamentissa määrättyä yhtiöosuuden saajaa muiden yhtiömiesten ei ole pakko hyväksyä yhtiömieheksi. Mikäli muut yhtiömiehet eivät suostu ottamaan perinnön- tai testamentinsaajaa uudeksi yhtiömieheksi, hänellä on oikeus saada kuolinpesän osuutta vastaava osuus rahana yhtiötä purettaessa tai osuutta lunastettaessa.

Kuolinpesän varoja ja velkoja selvitetessä on otettava huomioon myös kuolinpesän rooli yhtiömiehenä. Ennen kuolinpäivää yritykselle otetut vastuut kuuluvat myös kuolinpesän vastuisiin. Vain velkoja voi päättää, vapauttaako hän nimenomaisesti kuolinpesän vastuusta velan suhteen. Mitään velvollisuutta tähän ei ole, vaan päätös on velkojan omassa harkinnassa. Hankinnoista tulevat laskut usein hoituvat maksuajan puitteissa, mutta isommista lainoista, esim. investointeihin otetuista lainoista, kannattaa neuvotella velkojien kanssa.

4.6 Konkurssi

Velallinen voidaan asettaa konkurssiin, jos maksukyky on muuten kuin tilapäisesti heikentynyt. Yritysten lisäksi myös luonnolliset henkilöt ja kuolinpesät voidaan asettaa konkurssiin, jossa pyritään maksamaan kerralla kaikki velallisen velat suhteellisesti velkojen suuruuksien mukaan. Velallisen asettamista konkurssiin voi hakea velallisen lisäksi myös velkojat. Käräjäoikeus antaa tuomion konkurssiin asettamisesta. (Konkurssi.) Leinosen mukaan pankki ei oikeastaan hae konkurssia tai velkasaneerusta yritykselle, vaan sen tekee tyypillisimmin verottaja, vakuutus- tai rahoitusyhtiöt. Pankki saa tiedon konkurssiin hakemisesta, perumisesta ja päättymisestä Suomen asiakastiedon kautta, jolloin pankkikin pystyy ottamaan asiakkaaseen yhteyttä ja keskustelemaan taloudenhallinnasta ja mahdollisesta lisärahoituksesta, jotta konkurssi pystytään välttämään. Joskus voi olla mielekkäämpää yritystoiminnan jatkumisen ja pankkia kohtaan olevien vastuiden kannalta, että rästissä olevalle maksulle järjestetään lisärahoitus, jotta yrityksen toimintaa pystytään myöhemmin jatkamaan asianmukaisesti. (Leinonen 2014.)

Konkurssiin määrätty yritys ei saa käyttää konkurssiin asettamishetken jälkeen tiliään, nostaa varoja tai ylipäätään saada tietoja konkurssipesän pankkiasioista ilman konkurssihallinnon lupaa. Toisin sanoen konkurssimenettelyyn valittu yritys menettää oikeutensa määrätä omaisuudestaan. Pesänhoitaja ilmoittaa pankille konkurssiin asettamisesta. Määräyskirja täytyy esittää, kun pesänhoitaja haluaa hoitaa konkurssipesän

pankkiasioita ja saada niistä tietoja. Määräyskirjan aitouden voi tarkistaa käräjäoikeudelta tarvittaessa.

Konkurssin rautessa, varojen puuttuessa, tiliä voivat käyttää samat henkilöt kuin ennen konkurssiin asettamista. Usein konkurssin raukeamisen jälkeen pesänhoitaja varaa ulosottomiehelle mahdollisuuden ulosmitata velallisen omaisuutta, jota ei tarvita konkurssikustannusten maksamiseen. Tämän takia halutaan ensin tarkistaa tilin vapauttaminen pesänhoitajalta ennen tilin antamista omistajansa käyttöön. (Oikeushenkilön konkurssi.)

Usein konkurssiin asetettu yritys lopetetaan, kun konkurssi on saatu vietyä loppuun. Konkurssimenettelyssä on aina suuri mahdollisuus, etteivät velkojat saa koko saata-vaansa, vaikka velalle olisi asetettu vakuutta. Tällöin velkojat ottavat itselleen tappioita veloista. Yrityssaneerausta ehdotetaan mieluummin toteutettavaksi, jotta velkainen yritys saataisiin toimintakykyiseksi. Tästä hyötyisivät velkaisen yrityksen lisäksi velkojat, työntekijät ja yhteiskunta. (Konkurssi voidaan torjua.)

Jos konkurssipesä jatkaa yrityksen toimintaa konkurssiin asettamisen jälkeen, verottaja voi antaa konkurssipesälle oman y-tunnuksen toiminnan jatkamista varten. Jos verottaja ei anna y-tunnusta, konkurssipesälle avataan sisäisellä tunnuksella uusi asiakkuus. Konkurssipesän hallinnoinnista vastaa käräjäoikeuden määräämä pesänhoitaja.

5 YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella, mitä huomioitavaa erilaiset yritysmuodot tuovat palveluiden tarjoamisessa pankkitoimihenkilön työskentelyyn. Tiedon keräämiseen sopi erilaisten kirjallisten tietolähteiden läpikäyminen, jotta sain koottua perustiedot. Soveltavia näkökulmia pystyi hakemaan OP-Pohjola-ryhmän sisäisistä ohjeuksista, koulutuksesta ja toimihenkilöhaastatteluista.

Monenlaiset yritys- ja yhteisömuodot tuovat haasteita juridiikan hallitsemiseen ja juridisien kokonaisuuden hahmottamiseen. Lakiohjeistukset tuovatkin hyvää tukea asiakaspalvelijan toimintaan. Tärkeää on kuitenkin juridiikan osaaminen ja sisäistäminen, jotta asiakaspalvelutilanne on joustava ja sujuva. Tämä opinnäytetyö kartoittaa yritys-

asiakkaisiin liittyvää juridiikkaa, ei niinkään yritysasiakkaille tarjottavia palveluita tai rahoitusta sen tarkemmin. Tärkeää on huomata, että palveluiden tarjontaa ei pystytä haarukoimaan juridisin perustein, esimerkiksi yritysmuodon perusteella, vaan asiakkaan liiketoiminnan perusteella; miten liiketoimintaa pyöritetään, kuinka suuresta yrityksestä on kyse ja niin edelleen. Juridiikan hallitseminen on siis osa riskienhallintaa, johon liittyy lisäksi yritystoiminnan ymmärtämistä niin käytännön toiminnan kannalta kuin erilaisten yritystoiminnan tunnuslukujen avulla.

Asiakkaalta pyydettävät lisäselvitykset riippuvat yritysmuodosta, mutta pääsääntöisesti pöytäkirjan ja rekisteriotteen lisäksi tarvitaan säännöt tai yhtiösopimus. Entuudestaan tuttujen asiakkaiden osalta säännöt, yhtiösopimukset ja muut vastaavat selvitykset voidaan tallentaa tietojärjestelmään, jolloin niitä ei joka kerta tarvitse ottaa mukaan pankkitapaamiseen. Pankki tietenkin haluaa nähdä mahdollisimman tuoreet säännöt ja yhtiöjärjestyksen, jolloin pohdintaa täytyy käydä siinä, kuinka vanhat asiakirjat ovat vielä luotettavia tiedonlähteitä. Asiakaspalvelussa on haasteena erilaisten yrittäjien neuvominen ja opastaminen. Yrittäjillä on hyvin erilaisia taustoja ja ennakkokäsityksiä pankkiasioiden hoitamisesta, jolloin asiakaspalvelussa täytyy sopia yrityksen kanssa käytännöistä ja opastaa, mitä pankki tarvitsee nähtäväksi, kun sovitaan palveluista.

Yritysasiakkaiden pankkipalveluista sovittaessa hankalaksi voi muodostua pitkä sopimisprosessi. Ensimmäisellä tapaamiskerralla edustaja saattaa tulla juttelemaan asioista ja pankin antama ratkaisuehdotus menee esimerkiksi hallitukselle päätettäväksi, jonka jälkeen sovitaan uusi tapaaminen. Mikäli hallitus tai muu päättävä elin ei hyväksy ratkaisuehdotusta, asiaa saatetaan viedä pankin ja yrityksen välillä vielä pariin otteeseen. Pitkiä sopimusneuvotteluita tulee harvoin vastaan. Joskus kuitenkin voi olla tilanne, että pankkitoimihenkilö ei koskaan näe tai tapaa asiasta päättäviä henkilöitä, vaikka yrityksen toiminta sinänsä on tuttua ja pankissa asioiva edustaja on tuttu.

Pöytäkirjojen varassa toimimiseen liittyy riskejä, jotka on tiedostettava palveluja avattaessa ja sopimuksia muutettaessa, esimerkiksi huomiota on annettava yrityksen tekemien päätösten tulkinnanvaraisuuteen ja kolmannen osapuolen pöytäkirjojen väärentämiseen. Varsinkin kassalla toimiessa pitää olla tarkkana, kuka pystyy päätöksiä tekemään, jotta väärinkäytöksiä ei pääse tapahtumaan. Tarpeellista tietotaitoa ei välttämättä aina löydy jokaiselta henkilöasiakkaiden kanssa toimivalta asiakaspalvelijalta,

joten mahdollisten riskien välttämiseksi yritysten palveleminen ja palveluiden muutosten tekeminen käy yrityspankin puolella.

Yritysjuridiikan lisäksi sopimusjuridiikkaa sekä velka- ja vakuusoikeutta on hyvä tuntea asiakkaita kohdatessa. Erikoislainsäädännöllisissä kysymyksissä talon sisälläkään ei välttämättä vastausta löydy, jolloin ulkopuolisen apu voi olla tarpeen joissakin asiakastapauksissa. Pelkästä juridiikasta ei kuitenkaan ole kyse yritysasiakkaiden pankkiasioinnin järjestämisessä, vaan myös pankin tarjoamien tuotteiden tuntemisesta ja liiketoiminnan ymmärtämisestä. Vankka osaaminen ja harjaantuneisuus tulevat suurimmaksi osaksi kokemuksen myötä; oppimalla työtovereilta sekä asiakastapauksista. Tarvittavien pohjatietojen hankkiminen ja ylläpitäminen perehdytyksen ja koulutuksen avulla on tärkeää ja olennaista toimihenkilön osaamisen kannalta.

LÄHTEET

Eroa kirkosta -sivusto: Puolen miljardin tappiot kirkolle. Talouselämä. 8.12.2013.

Saatavissa:

<http://www.talouselama.fi/uutiset/eroa+kirkosta+sivusto+puolen+miljardin+tappiot+kirkolle/a2220164> [viitattu 6.1.2014].

HE eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (TaVM 6/2013)

Helsingin kaupungin taloussääntö 2006. Saatavissa:

<http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.hel.fi%2Fhel2%2Fpaatoksente%2Fhel.fi-paatoksente-ko%2Ftal.rtf&ei=WffkUuujGMzR4QSf0wE&usg=AFQjCNHiIctUo7AYkz9PkstWR3VEg0RDzw&bvm=bv.59930103,d.bGE> [viitattu 6.1.2014].

Hemmo, M. 2001. Pankkioikeus. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Immonen, R. & Nuolimaa R. 2012. Osakeyhtiöoikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Jauhiainen, J., Järvinen. T. & Nevala, T. 2013. Asunto-osakeyhtiölaki. Helsinki: Talentum.

Kaisto, J. & Lohi, T. 2008. Johdatus varallisuusoikeyteen. Helsinki: Talentum.

Kallio, U. Yritysten tilijuridiikka. Koulutus 4.10.2013.

Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129.

Kirkkolaki 26.11.1993/1054.

Konkurssi. Oikeuslaitos. Saatavissa: <http://www.oikeus.fi/5903.htm> [viitattu 10.11.2013].

Konkurssi voidaan torjua. Yritysfakta. Saatavissa: yritysfakta.fi [viitattu 19.11.2013].

Koskinen, J. Haastattelu 21.11.2013. Kouvola. Kymenlaakson Osuuspankki.

Kouvolan kaupunki. Taloussääntö 2014. Saatavissa:

http://www.kouvola.fi/material/attachments/aintranet/newfolder/newfolder_6/6EZFrUxnB/Taloussaanto.pdf [viitattu 6.1.2014].

Kunnan hallinto. Kunnat.net. Saatavissa:

http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/hallintojuridiikka/kunnan_hallinto/Sivut/default.aspx [viitattu 5.11.2013].

Kunnan toimielimet. Kunnat.net. Saatavissa:

http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/hallintojuridiikka/kunnan_hallinto/kunnan-toimielimet/Sivut/default.aspx [viitattu 5.11.2013].

Kuntalaki 17.3.1995/365.

Kuntien ja kuntayhtymien toiminta. Kunnat.net. Saatavissa:

<http://www.kunnat.net/fi/kunnat/toiminta/Sivut/default.aspx> [viitattu 4.11.2013].

Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 29.4.1988/389.

Laki luottolaitostoiminnasta 9.2.2007/121.

Laki ortodoksisesta kirkosta 10.11.2006/985.

Leinonen, T. Haastattelu 9.1.2014. Kotka. Kymenlaakson Osuuspankki.

Maaseutuelinkeinot. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Saatavissa:

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/maaseutuelinkeinot#.UuTp7rQ8KM8> [viitattu 18.11.2013].

Mikä on säätiö. Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry. Saatavissa: saatiopalvelu.fi [viitattu 30.10.2013].

Mähönen, J. & Villa, S. 2013. Osakeyhtiöoikeus käytännössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Oikeushenkilön konkurssi. OP-Pohjola-ryhmä. Saatavissa: OP-Pohjola-ryhmän intra [viitattu 20.11.2013].

OP-Pohjola-ryhmä lyhyesti. Saatavissa: <https://www.op.fi/op/op-pohjola-ryhma/op-pohjola-ryhma?id=80100&srcpl=1> [viitattu 20.11.2013].

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Osuuskuntalaki 14.6.2013/421.

Pajunen, S. Haastattelu 8.12.2013. Kouvola. Kymenlaakson Osuuspankki.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013a. Osakeyhtiön yritysmuodon muuttaminen. Saatavissa: prh.fi [viitattu 14.11.2013].

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013b. Osuuskunta. Saatavissa: prh.fi [viitattu 7.10.2013].

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013c. Säätiö. Saatavissa: prh.fi [viitattu 4.11.2013].

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013d. Toimiala. Saatavissa: prh.fi [viitattu 2.10.2013].

Prokuralaki 2.2.1979/130.

Sukupolvenvaihdoksen opas 2013. OP-Pohjola-ryhmä. Saatavissa: <https://www.op.fi/op/yritysasiakkaat/maatalousyrittajan-palvelut/maatilansukupolvenvaihdoksen-opas?cid=151506633&srccid=151511505&srcpl=4> [viitattu 11.11.2013].

Suomen ev.lut. kirkko. 2013a. Hallinto ja päättäjät. Saatavissa: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/99995DF3A3587823C22574800029097A?OpenDocument&lang=FI> [viitattu 6.11.2013].

Suomen ev.lut. kirkko. 2013b. Kirkko ja valtio. Saatavissa: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/85BBFB4816F713BEC2256FEA003A7232?OpenDocument&lang=FI> [viitattu 6.11.2013].

Suomen ev.lut. kirkko. 2013c. Seurakunnan hallinnosta vastaavat kirkkovaltuusto ja kirkkoneuvosto. Saatavilla:

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/E38C6BD5BED5814EC22570970045703E?OpenDocument&lang=FI> [viitattu 6.11.2013].

Suomen ev.lut. kirkko. 2013d. Vaikuta kirkossa. Saatavissa:

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/66C256C6C6F4CCC6C2256FEA003B1A43?OpenDocument&lang=FI> [viitattu 4.11.2013].

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Säätiölaki 5.4.1930/109.

Tulkki, J. Haastattelu 25.11.2013. Kouvola. Kymenlaakson Osuuspankki.

Vaalit. Vaalit.fi. Saatavissa: vaalit.fi [viitattu 4.11.2013].

Velkakirjalaki 31.7.1947/622.

Verohallinto. 2013a. Konkurssin aiheuttamat muutokset – osakeyhtiö ja osuuskunta.

Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ ja_ osuuskunta/Toiminnan_ lopettaminen/Konkurssin_ aiheuttamat_ muutokset_ osake%289658%29 [viitattu 19.11.2013].

Verohallinto. 2013b. Yhdistyksen ja säätiön perustaminen. Saatavissa: http://vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ ja_ saatio/Perustaminen [viitattu 22.10.2013].

Verohallinto. 2013c. Yhtymä. Saatavissa: vero.fi [viitattu 8.10.2013].

Wuolijoki, S. Hyvä pankki- ja vakuutustapa. 2003. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503.

Yrittäjät. 2013a. Kauppatavat käytännössä. Saatavissa: yrittajat.fi [viitattu 20.11.2013].

Yrittäjät. 2013b. Toiminimen perustaminen ja vastuut. Saatavissa: yrittajat.fi [viitattu 13.11.2013].